

demokrasi diye anlatılan nedir?

i.cevat etiner

**demokrasi
diye anlatılan nedir?**

i.cevat etiner

**demokrasi
diye anlatılan nedir?**

i.cevat etiner

İÇİNDEKİLER

Çözüm Doğrudan Demokraside	7
Doğrudan Demokrasi Güncel Bir Sorundur	11
Emekçiler İdeolojik Olarak Kazanılmalı	16
Doğrudan Demokrasi Öznenin Eylemiyle Hayat Bulur	21
Demokrasi Diye Anlatılan Nedir?	35
Demokrasi Nedir?	45
Demokrasi Genişler Mi Yok Mu Olur?	56

Kitabın Adı:

Demokrasi Diye Anlatılan Nedir

Yazar Adı:

İ.Cevat Çetiner

Yayın Setifika No:

42051

Telif eserleri kanunu gereğince bu eserin
bütün hakları Yeni Dönem Yayıncılık'a Aittir.

Yeni Dönem Yayıncılık

Mecidiyeköy Mah. Kervan Geçmez Sokak Şişli/İST.
Tel&Fax: 212 533 32 57

ÇÖZÜM DOĞRUDAN DEMOKRASİDE

Dünyada ve Türkiye’de genel toplumsal psikolojiyi belirleyen şey, siyasi iktidarı değiştirme isteği ve çabasıdır. Emekçi sınıflar ve ezilen toplumsal kesimler, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir toplumsal yaşama kavuşabilmek için siyasi iktidarı/düzeni/erki/devleti değiştirmeleri gerektiğini deneyimleyerek gördüler ve öğrendiler. Böyle olduğu için de, isteklerini karşılama yeteneğine sahip bir siyasi iktidara kavuşana kadar mücadelelerini direngenlikle sürdüreceklerini gösteriyorlar.

Bu durum, dünyanın ve Türkiye’nin devrimci bir dönemde bulunmasının hem bir sonucu hem de göstergesidir. Emekçiler ve ezilenler eskisi gibi yaşamak ve yönetilmek istemiyorlar. Bunu her türlü mücadele araç ve biçimine başvurarak gösteriyorlar. Ve burjuvazi de eskisi gibi yönetemez hale gelmiş durumda. Bir yönetme krizi yaşıyor ve bunu dünyanın dört bir köşesinde tanık olduğumuz siyasi krizler biçiminde görüyoruz.

Bu süreçte, nasıl bir siyasi iktidar/düzen/devlet sorusu toplumların en fazla tartıştığı ve cevap aradığı konu haline geldi. Pratik, Marksist teoriyi bir kez daha doğrulamış oldu. Devrim dönemlerinin çözülmesi gereken ilk ve acil sorunu, siyasi iktidar sorunudur. Bugün siyasi iktidar sorunu -ki bu, politik özgürlüğün bir devrimle elde edilmesi sorunudur- Leninistler söylediği için değil, olayların gerçek gelişimi bunu tüm topluma tartıştırdığı için en güncel ve çözüme kavuşturulması gereken ilk ve acil sorundur.

Nasıl bir siyasal iktidar/devlet sorusuna cevap bulmanın ilk ve acil konu haline gelmesi, demokrasi nedir, nasıl bir demokrasi istiyoruz sorularının da tartışılmasını beraberinde getirdi. Ve toplumlar içinde bu sorulara farklı aynı zamanda karşıt iki cevap ortaya çıktı. Biri burjuva yanıt, diğeri ise proleter yanıt. Proletaryanın partisi olan devrimci komünist partiler ve bütün tonlarıyla burjuvazinin temsilcisi olan partiler, bu sorulara verdikleri cevaplarla emekçi yığınları ideolojik olarak etkilemeye, kazanmaya ve bu sayede temsil ettikleri sınıfın egemenliğine rızalarını üretmeye çalışıyorlar.

Esasında burjuvaziye hizmet edenlerin yapmaya çalıştığı, emekçileri, insanlığın gelişiminde sona geldiğine inandırmaya çalışmaktan başka bir şey değil. Kapitalizmi ekonomik alanda burjuva demokrasisini ise siyasal alanda insanlığın ulaştığı zirve, bunun ötesinin olamayacağını ilan etmek ve emekçilerin buna inanmasını istemek başka bir anlama gelmiyor çünkü. Böyle davranmaları da çok normal. Çünkü hiçbir varlık, kendi varlığının sonlu olduğunu ilan etmek istemez. Hatta direnir kaçınılmaz sonuna. İnsana bakın. Ölüm gerçeğini kabullenmemek için binlerce yıldır baş vurmadiği yol yöntem kalmadı.

Burjuvazi meseleyi böyle ele alarak -tarihin sonunu ilan ederek- sadece ideolojik alanda değil siyasal alanda da konumunu korumaya çalışmaktadır. Ve asıl derdi de budur. Çünkü, emekçi yığınlar tarafından bugün sorgulanmakta olan demokrasi, burjuva ideolojisinin bir parçası olan ve onun siyasal egemenliğinin örgütlenmesi olan "Temsili Demokrasi"dir. Onun vücut bulmuş, somutlanmış halleridir, tekil örnekleridir. Dolayısıyla burjuvazi, emekçi yığınları kazanmak için proletarya ile giriştiği savaşta, sadece ideolojik alanda değil politik alanda da konumunu koruma savaşı vermektedir. Devrim dönemini yaratan nesnel koşullar nedeniyle, güncel ve siyasal anlamda da savunma konumundadır.

Burjuvazi, emekçi yığınların temsili demokrasiden ve kurumlarından kopmakta olan bağlarını, hem ideolojik söylemlerle hem de tarihsel ve mevcut örnekler üzerinden yeniden kurmaya çalışıyor. Burjuvazi farkında ki, sarsılan ve yok olmakta olan ideolojik egemenliğini ve bunu bir parçası olan temsili demokrasi anlatısını emekçi yığınlara yeniden kabul ettiremezse; politik egemenliğini koruması da mümkün olmayacak. Politik dönüşümler, devrimler gerçekleşecek. Bu yüzden burjuvazi bütün gücüyle ve bütün tonlarıyla, kitleleri ideolojik olarak yeniden temsili demokrasiye kazanma ve vücut bulduğu politik kurumlara (parlamento vb) rızalarını üretme mücadelesi veriyor. Ama yenilgiye mahkumdur. Sürecin bu yönde işlediğini, burjuvazinin her yerde ideolojik egemenliğini yitirmesinde, temsili demokrasi anlatısının dünyanın her yerinde çökmesinde ve çaresiz kalan burjuvazinin açık, terörist diktatörlüklere yönelmesinde görüyoruz.

Proletarya ve onun devrimci sınıf partisi ise, eskisi gibi yaşamak ve yönetilmek istemeyen emekçilere, yaşadıkları ekonomik-siyasal krizler içinde her geçen gün yıkıma ve yok olmaya doğru sürüklenmekten kurtulmak isteyen emekçilere, toplumun kısır bir mücadele içinde her geçen gün yok oluşa doğru gittiğini gören ve bunun sonlanmasını isteyen emekçilere, yeni bir şey öneriyor. Burjuvazinin uyguladığı, anlattığı, çeşitli versiyonlarını ürettiği “temsili demokrasi”nin (emekçileri bugün içinde buldukları felakete sürüklemiş olan temsili demokrasinin) tam karşısını öneriyor: Doğrudan Demokrasi’yi. Emekçilerin ekonomik ve siyasal yaşamın her alanına ve aşamasına katılımını, karar alıcıları ve uygulayıcıları olmalarını. Yani kendi kaderlerini tayin etmeyi kendi ellerine almalarını.

Bunun olması mümkün müdür? Evet, kesinlikle mümkündür ve tarih bunu bize göstermiştir. İşçi sınıfı hareketin gerçek gelişimi içinde ortaya çıkan komite/konseylar sayesinde bu gerçekleşmiştir.

İşçi ve emekçiler ekonomik ve siyasal mücadelele-

rini yönetmek için yarattıkları komite/konseylere başarıyla kullanmış ve milyonlar bu örgütlenmelerin içinde ve etrafında toplanmıştır. Ve bu örgütlenmeler, dünyanın birçok yerinde devlet organları haline dönüştürülerek doğrudan demokrasinin hayat bulması sağlanmıştır. Bu yüzdendir ki, emekçilerin kendi kaderlerini ellerine almalarına yani doğrudan demokrasiye, sovyet/konsey demokrasisi de denilmektedir.

Komite/konsey örgütlenmelerinin ayırt edici özelliği, emekçilerin ruh hallerindeki, anlayışlarındaki değişiklikleri çok hızlı, tam ve doğru dile getirmelerine olanak sağlamalarıdır. Dolayısıyla, yeşerdikleri her yerde, emekçilerin karar almada, alınan kararı uygulamada ve denetlemede iradelerini hızlı, tam ve doğru biçimde hakim hale getirir. Bu yüzdendir ki, sovyetlerin/konseylere devletin organları haline gelmesi, devletin/siyasi iktidarın emekçilerin iradesine doğrudan, tam, en doğru, en hızlı şekilde bağlı olmasını sağlar yani doğrudan demokrasinin hayata geçmesini sağlamış olur. Emekçiler kaderlerini gerçekten ellerine almış, her anına hakim hale gelmiş olurlar. Devlet olmayan devlete adım atılmış olur.

Proletaryanın-onun devrimci sınıf partisinin emekçi yığınların, toplumların kaos içinde can çekişmesine son vermek için önerdiği işte budur: Demokrasinin en yüksek biçimi olan konseyler demokrasisi ile emekçilerin iradesini yaşamın her alanında egemen kılmak. Emekçilerin, proletaryanın önderliğinde kendi kaderlerini tayin etmesine dayanan bir siyasal düzen kurmak.

DOĞRUDAN DEMOKRASİ GÜNCEL BİR SORUNDUR

Biliriz ki, kendini gündeme getiren her sorun çözümünü de içinde barındırır. Lakin bu, sorunun istenilen herhangi bir zamanda çözülebileceği anlamına gelmez. Çözümün gerçekleşebilmesi için, sorunun yeterli olgunluğa ulaşması gerekir. Kapitalizmin başta ücretli emek sömürsü olmak üzere barındırdığı tüm sorunların, tüm çelişkilerinin çözümünün sosyalizmle mümkün olduğu 1800'lerin başında ortaya konmuştu. Ama bu çözümün gerçekliğe dönüşebilmesi için kapitalizmin tekelcilik aşamasına varması; sorunun olgunlaşarak çözümünün maddi koşullarını da olgunlaştırması gerekmiştir. Ancak tekelcilikle birlikte sosyalizm soyut bir olanak olmaktan çıkmış, somut bir olanak haline gelmiştir. Esas olarak pratik politikanın konusu haline gelmiştir.

Peki, doğrudan demokrasi bugün için soyut bir olanak mıdır, yoksa somut bir olanak mıdır? Nesnel koşullar doğrudan demokrasinin gerçekleşmesi için uygun mudur? Burjuvazi tarafından içeriği, kurumları, yapısı belirlenmiş olan devlet biçimlerinin -ki en gelişkin biçimi olan burjuva demokrasisi de dahil- neden olduğu sorunlar, çözümün gerçekleşmesini yani doğrudan demokrasinin kurulmasını sağlayacak kadar olgunlaşmış mıdır? İşçilerin ve emekçilerin zihninde, kendi kaderlerini kendi ellerine almalarının gerektiği gerçekliği algılanabilir yani somut ve olanaklı hale gelmiş midir? Tarihsel ve teorik alanda, burjuva devlet biçimlerinin işçiler ve emekçiler aleyhine yarattığı tüm sorunların çözümü olduğu bilinen doğrudan demok-

rasi, pratik politikanın, emekçi sınıfların pratik mücadelesinin konusu haline gelmiş midir?

Kesinlikle evet. Biliyoruz ki devlet, uzlaşmaz karşıtıklara bölünmüş toplumun, karşıt çıkarılara sahip sınıflar ve kesimler arasında sürüp giden kısır bir mücadele içinde eriyip bitmemek için ve dolayısıyla insanlığın yok oluşa doğru sürüklenmesini önlemek için yarattığı örgütlenmedir, bir araçtır. Ama bugün görüyoruz ki, burjuvazinin biçimlendirdiği ve onun egemenliğinde olan devlet, kapitalist dünyanın hiçbir yerinde bu işlevini, görevini yerine getiremiyor. Sadece bağımlı ülkelerde değil, emperyalist ülkelerde de durum bu. Üstelik burjuvazinin hiçbir devlet biçimi, devletin varlık nedenini yerine getiremez hale gelmiştir. Durum öyle bir hal almıştır ki, hem burjuvazinin içinden hem de işçi ve emekçilerin içinden giderek artan oranda ve yükselen tonda, devlet nerede sorusu yükselmektedir. Burjuvazinin açık, terörist diktatörlüklere, faşist devlet biçimine geçtiği yerlerde bile, toplumun içinde süren sert mücadelenin ve bu mücadele içinde toplumun eriyip tükenmesinin önüne geçilemiyor. Kapitalist dünyanın başta devlet olmak üzere tüm siyasal kurumları kriz içinde ve daha ötesi, çöküyorlar.

Yaşanan burjuva siyasal düzenin/iktidarın/devletin çöküşü ile sınırlı değil sadece. Kimileri yaşanmakta olanı sadece böyle tarif etmeye bayılıyor. Bu doğru değil. Toplumlarda, bu çöküşün altında kalıp yok olmayı bekleme kaderciliği yok. Neyse ki son yıllarda, en kör ve kötümserlerin bile inkar edemeyeceği belirginlikte, başta Latin Amerika olmak üzere dünyanın bir çok ülkesinde emekçilerin sesi yükseldi. Bu, toplumların değişimine-gelişimine inancını yitirmiş "öldük bittik"çileri, biraz olsun ne dediklerine dikkat etmeye zorunlu kıldı. Ama öyle bezginler ki, buldukları ülkelerin emekçilerinden yükselen seslere kulaklarını takmaya devam ediyorlar halen.

Oysa ki burjuva devletin çöküşü karşısında toplumların çıkış arayışı 90'ların ilk yarısından bu yana

dar çevrelerin ve entelektüellerin konusu olmaktan çıkmış; emekçi yığınların sahiplendiği bir konu haline gelmiştir. Ve o zamandan bu yana, bu arayışın içine dünya işçi ve emekçileri peyderpey dahil olmuştur.

Emekçi yığınlar dünyanın her köşesinde, her alanda, ama özellikle sokaklarda bu sorunu tartışıyor ve çıkış arıyorlar. Kendiliğinden gelişen kitlesel sokak hareketleri, yayınladıkları manifestolarda, yasa yapma yetkisinin doğrudan kendilerine verilmesini istiyorlar. Tüm ülkelerde yapılan araştırmalarda, emekçiler, ki buna sol'un hükümete geldiği Latin Amerika da dahil, burjuva parlamentoları başta olmak üzere burjuvazinin siyasal kurumlarına güvenmediklerini açıkça belirtiyorlar. Yani bir yandan kapitalist toplumun siyasal örgütlenmesi çökerken bir yandan da nesnel koşullar emekçi kitlelerin ideolojik-politik-pratik alanların hepsinde köklü/radikal değişimlere açık hale gelmesine neden oldu ve bu değişim görülmeye de başlandı. Emekçilerin yasa yapma ve veto etme yetkisi talep etmesi; sezgisel olarak da olsa, kendiliğinden bir bilinçle de olsa doğrudan demokrasi istemini, kendi kaderini belirleme hakkını elde etme isteğini ifade etmektedir. Ki bu, halk hareketlerinin ayaklanmalara vardığı bir çok yerde, hükümetin halk temsilcilerinden oluşan konseylere devrinin dillendirilmesinde de görülüyor. Eski dünya çöküyor ve yeni bir dünya doğuyor.

Tarihte, bugüne benzer dönemler olmuştur. Burjuva siyasal iktidarlar bu durumla ilk kez karşı karşıya kalmıyorlar. 1914-22 arası ve 1940'larda da kapitalist devletler dünya genelinde benzer bir durumla yüzleştiler. Şüphesiz bu dönemleri bugünle aynılaştırmak mümkün değil. O yıllarda dünyada çok az ülkede kapitalist gelişme ileri boyuta varmış iken, çoğunluğu kapitalist gelişme sürecinin başlarındaydı. Hatta birçok ülke bu sürece girmemişti bile. Dolayısıyla burjuva siyasal iktidarın/devletin dünya emekçileri tarafından deneyimlenmesi çok azdı. Bu durum burjuvaziye, siyasal düzeni her ne kadar kriz yaşıyor olsa da, toplumun

içinde süregiden çatışmaların toplumun bütün enerjisini emip bitirmesini önleyemiyor olsa da yani yönetme yeteneği sergileyemiyor olsa da, siyasi iktidarını/devletini yeniden yapılandırma imkanı vermiştir. Emperyalist savaşlar, yeni sömürge politikaları, faşizme yönelme, “Avrupa demokrasisi” vs vs ile, tüm bunlara rağmen, dünyanın üçte birinin burjuva siyasal düzene, burjuvazinin siyasal egemenliğine, burjuvazinin devlet örgütlenmesine son verip, doğrudan demokrasiye geçerek bu krizden çıkmasını engelleyememiştir.

Bugün yaşanmakta olan ise, bu tarihsel dönemlere benzemekle birlikte niteliksel ve niceliksel olarak geçmişle kıyaslanmayacak kadar büyük, yaygın ve derinlikli bir siyasal kriz ve çöküştür. Çünkü kapitalizm dünyaya yayılmış, gelişip olgunlaşmıştır; bir çok burjuva devlet biçimi ortaya çıkmış ve neredeyse her ülkede bu devlet biçimleri tecrübe edilmiştir; ve tüm kapitalist ülkelerin halkları birbirlerinde yaşanan siyasal gelişmeleri güncel olarak takip edebilir hale gelmiştir. Dünden bugüne meydana gelen bu gelişmeler ve daha başkaları, burjuva siyasal düzene/devlete, içine girdiği krizden çıkış için kendini yeniden yapılandırma alanı da, imkanı da bırakmamıştır. Tarihteki benzerleriyle kıyaslanmayacak ölçüde derin bir kriz yaşanmaktadır. Bu durum, sistemin topyekun çöküşüne neden olmaktadır. Bu durum, doğrudan demokrasiyi bütün dünyada emekçiler için pratik politika konusu haline getirmiştir.

Bu yüzden rahatlıkla diyebiliriz ki, dünün koşullarında dünya emekçilerinin üçte biri burjuvazinin yarattığı siyasal krizden çıkış olarak doğrudan demokrasiyi görmüş ve bunu gerçekleştirmişse eğer, nesnel ve tarihsel koşulların doğrudan demokrasi için dünden daha elverişli olduğu bu dönemde doğrudan demokrasiyi emekçilerin bir çözüm olarak görüp görmeyeceğini sormak bile yanlıştır. Bugünküne göre daha zayıf koşullarda bile, emekçi yığınlar toplumun sağlıklı işleyişinin doğrudan demokrasiden geçtiğini an-

layabilmiş, kavrayabilmiş ise, bütün dünyadaki gelişmeleri çok daha iyi ve hızlı takip edebilen ve tarihsel birikime sahip olan emekçilerin doğrudan demokrasiye hızla yönelmemeleri düşünülemez. Bu yüzden doğrudan demokrasinin propagandası, ajitasyonu, şiarlaştırılması, vücut bulmasını olanaklı kılacak organların (komite/konseylar vb) yaratılması ve/veya yaygınlaştırılması ve en önemlisi de mücadelenin bir parçası yapılması; işçi ve emekçileri kazanmanın ve geliştirmenin olmazsa olmazı olmuştur artık.

EMEKÇİLER İDEOLOJİK OLARAK KAZANILMALI

Emekçiler yaşanmakta olan toplumsal yıkıma burjuva devlet aygıtının çözüm üretemediğini görüyor. Hatta yaşanan yıkım ve çürümenin başlıca nedenlerinden biri haline geldiğini de. Ve çözüm olarak, yasa yapma yetkisinin kendisine tanınmasını, önemli konularda referanduma gidilmesini, demokrasinin, kendi iradelerini daha etkin hale getirecek şekilde revize edilmesini yani siyasal iktidar/devlet üzerinde irade sahibi olmayı istiyorlar. Bunlar, emekçi yığınların doğrudan demokrasiye, sovyet/konsey demokrasisine doğru bir yönelim içinde olduklarının emareleri. Yaşam alanlarını ve emeklerini savunmak için harekete geçtiklerinde karşılıklarına dikilen devlete, “devlet kim, devlet benim” diyerek had bildirmeleri, sezgisel dahi olsa çözümü doğrudan demokraside gördüklerini gösteriyor. Emekçi yığınların kendiliğinden bilincinin, burjuvazinin devlet anlatısının sınırlarını zorladığı ve sovyet/konsey demokrasisi anlayışının sınırlarına kadar vardığı görülüyor. Çeşitli sorunlara karşı mücadelede emekçilerin komite, konsey, vb örgütlenmelere yönelmesi de bunu ortaya koyuyor.

Emekçi yığınların kendiliğinden bilinci doğrudan demokrasi anlayışının sınırlarına kadar ulaştığına göre, burjuva ideolojisinin bir parçası olan temsili demokrasi anlayışının aşılmasının da zamanı gelmiş demektir. Sorun, çözümünü doğuracak kadar olgunlaşmıştır.

Sağlıklı bir doğum ise ebeyi gerektirir. Emekçilerin siyasal iktidar ve devlet konusundaki yaklaşımları, ideolojik-politik-pratik alanların hepsinde köklü bir de-

ğişime açık hale gelmiştir ama bu değişimi sağlıklı bir şekilde kendi başlarına yapmaları beklenmemelidir. Yapamadıklarını görüyoruz zaten. Kendi kaderlerini ellerine almak için ayaklanmalara girişen, bu uğurda evlatlarını feda eden emekçiler, bunu sağlamak için burjuvaziden ve kurumlarından kurtulmaları gerektiğini ve siyasal erkin gerçek anlamda ellerinde olması gerektiğini sezmiş olsalar da, bunun nasıl olacağını, yerlerine neyi koymaları gerektiğini kavramış, bilince çıkarmış değiller. Bu konuda devrimci bir fikre sahip değiller. Yani ideolojik dönüşüme uğramış değiller. İstedikleri şeyin doğrudan demokrasi ve bunun hayata geçmesinin aracının da komite/konseylar demokrasisi olduğunun bilincinde değiller. Bu bilince ulaşılmadığı için de, ayaklanmalar köklü siyasal dönüşüme kadar varamıyor. Mevcut siyasal düzeni sarsıyorlar, ama yerine koyacak yeni bir şeyi zihinlerinde ve pratiklerinde somutlayamadıkları için, günün sonunda olan mevcutla uzlaşma oluyor. Bu da, emekçi yığınları harekete geçmeye zorlayan siyasal-ekonomik sorunların köklü çözümünü getirmiyor. Böylece, kesintisiz biçimde ayaklanma halinde kalıyorlar. Emekçiler, ayaklanmalarla iktidara getirdiklerine karşı yeniden ayaklanıyorlar. Acı ve bedellerle dolu uzun bir süreç yani.

Bu ağır aksak işleyen yeninin, doğum sürecinin sağlıklı bir gelişime kavuşması gerekiyor ki, çekilen acılar en aza inebilsin. İşte bunun için bir ebeye, yol göstericiye, proletaryanın burjuvaziden bağımsız sınıf bilincine ihtiyaç var. Burjuvazinin ideolojisinde kopmuş, bağımsızlaşmış ve ona karşıt hale gelmiş olan devrimci iradenin emekçi yığınları ideolojik olarak dönüştüren ve harekete geçiren devrimci fikrine.

Emekçi yığınların ideolojik gelişimine her konuda öncülük etmek, onları burjuvazinin ideolojik etkisinden kurtarmak ve harekete geçirmek, devrimci iradenin her daim görevidir kuşkusuz. Ama sınıf mücadelesinin gelişimiyle birlikte iktidar sorunun çözümünün ilk ve acil görev haline gelmiş olması ve siyasal iktidar/devlet/de-

mokrası oligularına dair emekçi kitlelerin kendiliğinden bilincinin ulaştığı düzey; emekçi yığınları bu konularda ideolojik dönüşüme uğratmayı acil ve anın görevi yapmıştır. Emekçi yığınların devlete/demokrasie dair bilinçleri geliştirilerek burjuvaziden bağımsız bir bilince ulaşmaları sağlandığı ölçüde; burjuvazinin egemenliğine son vermek için mücadele eden siyasal bir ordu haline geleceklerdir. Ve hiç kimse, emekçi yığınları şu veya bu biçim altında burjuvazinin siyasal egemenliğine; bu egemenliğin var olmasını sağlayan kurum ve organların sürmesine razı edemeyecektir.

Peki ama, politik dönüşüm/devrim almaksızın emekçi kitleleri doğrudan demokrasiye, sovyet/konsey demokrasisine ideolojik olarak kazanmak ve harekete geçirmek mümkün müdür? Sezgisel olarak gösterdikleri yönelimi bilinçli bir yönelime vardırmaq mümkün müdür?

Doğrudan demokrasiye geçebilmek için, burjuvazinin siyasal düzenine/devletine/demokrasisine son vermek, parçalayıp tarihin çöplüğüne atmak ve işçi-emekçi komite/konseylelerini devlet organları haline getirmek gerekir. **Yani devrim olmadan doğrudan demokrasiye geçilemez.** Doğrudan demokrasinin (emekçilerin iradelerinin toplumsal yaşamın her alanında egemenliğinin) kurulabilmesi için, siyasal devrim şarttır. Bugün dünyada, devrimsiz bir doğrudan demokrasi kurma çabalarının sürekli hüsrarla sonuçlanması da bunu gösteriyor bize. “Demokrasi artı devlet” gibi, gelişmelerin doğal akışının bir ürünü değil de, yaşama insan zihninin kurgusu-projesi olarak dayatılan tüm arayışların hüsrarla sonuçlanması da bundandır. Tarih ve yaşanmakta olan gerçek dünya bize diyor ki: Eski bir devrimle parçalanıp atılmalı ki yeni kurulabil-sin.

Ama, emekçi yığınları ideolojik olarak doğrudan demokrasi/konseyleler demokrasisi anlayışına kazanmak için, politik dönüşümün gerçekleşmiş olması şart değildir. Hatta, siyasal devrim için, emekçi yığınların dev-

let/demokrasi olgusu kavrayışlarında ideolojik dönüşüm gerekir. Emekçi yığınların sovyet/konsey demokrasisini talep eder ve mücadelelerinin önüne bu talebi yerleştirir hale gelmeleri gerekir. Bu, devrim dönemlerinde mümkündür.

“Devrim dönemlerinde çözüm bekleyen tarihsel görevleri dile getiren yeni devrimci fikirler özel bir önem kazanırlar, bu fikirler, yığınları harekete geçirmeye yardımcı ederler ve bu yığınlardan köhneleşmiş sınıfların direncini kıracak politik bir ordu kurarlar. O halde yığınların bilincinde, ruhsal durumlarında derinlemesine bir değişimi ifade eden ideolojik bir dönüşüm çoğunlukla politik bir dönüşümden önce gelir”. Lenin’in, “bütün iktidar sovyetlere” şiarının devrim arifesinde milyonlarca emekçinin bilincine yerleşmiş olmasını da buna örnek gösterir.

Rusya’nın tarihine baktığımızda görülen budur. Bolşevikler, devrimci dönemlerde ısrarla “geçici devrim hükümeti” ve “iktidar sovyetlere” devrimci fikirlerini emekçi yığınlara taşımış ve eşiğine kadar geldikleri iktidar sorununu devrimci yönde çözmeleri için cesaretlendirmiş, harekete geçirmeye çalışmışlardır. Devrimci dönemlerde bu o kadar hayati bir konudur ki, bu devrimci fikirler, burjuvaziye ve küçük burjuva sosyalist hareketlere karşı yürüttükleri mücadelede emekçi kitlelerin kendi yanlarında saf tutmasında da belirleyici rol oynamıştır.

Çünkü emekçiler, devrimci dönemlerin bir aşamasında iktidarı doğrudan kendi ellerine almanın her şeyden daha önemli olduğunu; aksi taktirde hiçbir sorunlarını ciddi anlamda çözemeyeceklerini görmeye başlarlar. Ve bunun nasıl mümkün olacağını somut, sade, anlaşılır biçimde ortaya koyan fikirleri dinlemeye açık hale gelirler. Bolşeviklerin, “bütün iktidar sovyetlere” devrimci fikri de bu niteliklere sahip olduğu içindir ki, emekçi kitleler bolşeviklerin öncülüğünü kabullenmiş, onların öncülüğünde siyasal bir ordu haline gelerek zaferi kazanmışlardır.

Devrimci bir sürecin içinde olan bugünün dünyasında yığınların bilincinde, ruhsal durumunda derinlemesine bir değişimi ifade eden ideolojik dönüşüm bir çok alanda gerçekleşmiş durumda. Sosyalizmin insanca bir toplumsal yaşamın nasıl olması gerektiğine dair devrimci fikirleri, yığınları 100 yılı aşkın bir süredir eğitmiş, geliştirmiş ve kendiliğinden oluşmuş siyasal bir ordu haline getirerek kesintisiz biçimde burjuvaziyle savaşmalarını sağlamıştır. Bu süreç, 1917'lerde 1940'larda olduğu gibi gerçek anlamda siyasal iktidarı almak için harekete geçme eşiğine kadar getirmiştir emekçi yığınları. **Şimdi dünyanın her yerindeki emekçilerin iktidarı doğrudan kendi ellerine almalarının nasıl mümkün olacağını somut, anlaşılır, sade biçimde ifade eden, gösteren devrimci fikre ihtiyacı var.** İşçi ve emekçi sovyetleri/konseyleri fikrine.

DOĞRUDAN DEMOKRASİ ÖZDENİN EYLEMİYLE HAYAT BULUR

Burjuva devlet/demokrasisi, varoluş nedeni olan toplumsal yaşamı koruma ve geliştirme görevini yerine getiremez halde. Burjuva devletin egemenliğindeki toplumsal yaşam, bırakın gelişim göstermeyi her alanda çözüyor, çürüyor ve eriyip tükeniyor. Burjuvazi hangi devlet biçimine başvurursa vursun, toplumun kısır çatışmalar içinde eriyip yok olmasının önüne geçememekte. İster Afrika ister Avrupa'da olsun, ister Asya ister Amerika'da olsun durum bu.

Bu sorunun varlığı, zaman zaman daha şiddetli hissedilse de 150 yıldır sürüyor. 150 yıldır bu sorunun üstesinden gelemeyen, üretici güçler karşısındaki konumu gericileştiği için gelmesi de mümkün olmayan burjuvazi, insanlığı iki dünya savaşına sürükleyerek kırma uğrattığı yetmezmiş gibi, şimdi de üçüncüsüne sürükledi. Hem de nükleer bir savaşa vararak tüm insanlığın yok olmasına neden olabilecek bir savaşa.

Açıkça ortadadır ki, burjuva devletin/demokrasisinin varlığı, insanlık için çözüme kavuşturulması gereken köklü bir sorundur. Toplumsal yaşamın ve insanlığın akıbetini ilgilendiren bir sorundur. Buna rağmen, bu sorunun köklü çözümü yani burjuvazinin siyasal egemenliğine son vererek devletin sönümlenme sürecini başlatmak, son 50 yıldır dünya halkları tarafından sürekli ertelenmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında emekçi yığınların gösterdiği devrimci iradenin sonraki dönemde sürdürülememesi sonucu, insanlık büyük acılar çekerek bugüne kadar gelmiştir. Ama artık in-

sanlık, bu sorunla daha fazla birlikte yaşayamaz. Yaşamayacaktır da. Çünkü sorun, çözümünü insanlığa dayatacak kadar olgunlaşmıştır. Bağımlı ülkelerden emperyalist ülkelere kadar, kapitalist dünya sisteminin tamamında tüm yakıcılığı ile emekçiler tarafından hissedilmektedir. Sorun, kapitalist dünya sisteminin tamamında olgunlaşmış ve çözümünü dünyanın her yerinde talep eder hale gelmiştir. Emekçi yığınların kendiliğinden bilincinin dünyanın her yerinde burjuva devlet anlayışının sınırlarını zorluyor olmasının ve emekçilerin kaderlerini ellerine almak istemelerinin bize anlattığı budur. Burjuva devlet/demokrasi sorunu, dünyanın her yerinde burjuva ideolojisinden bağımsız bir bilinçle, devrimci bir fikirle köklü çözüme kavuşturulacak olgunluğa erişmiştir.

Emekçilerin kendi kaderlerini ellerine almak istediği günümüzde emekçi yığınları ideolojik olarak dönüştürecek, harekete geçirecek, onlardan siyasal bir ordu yaratarak çözüm bekleyen bir tarihsel görevin -devleti sönmümlendirme görevinin- yerine getirilmesini sağlayacak bütünlüklü devrimci fikre ihtiyaç vardır. Bu devrimci fikir, doğrudan demokrasidir. İşçi ve emekçi konseylerinin temel organlarını oluşturduğu konseyler demokrasidir.

Bu fikir, burjuvazinin dünyasından ve ideolojisinden bağımsızdır. Sınıfsız sömürsüz dolaysıyla devlet denilen bir araca da ihtiyaç duymaksızın toplumsal yaşamın korunup geliştirilebileceği bir dünyanın olanaklı olduğunu ve bu insanal dünyanın nasıl inşa edileceğini bilimsel olarak ortaya koyan dünya görüşüne aittir. Bunun içindir ki, emekçi yığınlarda ideolojik dönüşüm yaratma ve kitleleri burjuvaziye ve onun varlığından kaynaklı sorunlara son vermek için harekete geçirme gücüne sahiptir.

Ama bir fikir ne kadar devrimci olursa olsun, kendi başına var olanı değiştiremez. **Bir fikrin gerçekleşebilmesi, hayat bulabilmesi için bir öznenin eyleminin konusu haline gelmelidir.** Doğrudan demokrasi, somut

biçimlerinden biri olan işçi-emekçi konseyleri demokrasisi fikri, ancak **emekçi yığınların** eyleminin konusu haline gelirse gerçekleşir, hayat bulur.

Çünkü doğrudan demokrasi bir devrim sorunudur. Burjuva devleti parçalayıp bütün organlarına son vermeden, işçi-emekçi konseylerini devlet organları haline getirerek doğrudan demokrasiyi var etmek mümkün değildir. Ve bu da, sömürülenlerin çoğunluğunun en azından siyasete aktif katılım gösterenlerin çoğunluğunun desteği olmadan mümkün olmaz. Devrim, halka rağmen olmaz. Aksine, halkın eseridir. Dolayısıyla, **halkın devrim yapmak istemesinin nedenlerinden biri de, doğrudan demokrasi olmalıdır.**

Bu da, bu fikrin emekçi yığınlarda hayat bulması, yeşermesi gerektiği anlamına gelir. Emekçi yığınların zihninde yeşersin ki, eylemlerinin konusu olabilsin, devrim yapmak için harekete geçmelerinin nedenlerinden biri haline gelsin. Tıpkı barınma-egitim-sağlık-beslenme konularındaki taleplerini devrimin çözeceğini ve nasıl çözeceğini bilmeleri ve bu çözümlerin gerçekleşmesi, hayat bulması için devrimi istemeleri ve harekete geçmeleri gibi.

Doğrudan demokrasi fikrinin işçi ve emekçi yığınlar tarafından benimsenilecek ve uğruna mücadele edilecek bir fikir olduğuna şüphe yok. Sömürücü sınıfların baskısı, terörü ve diktatörlüğü altında olan işçi ve emekçiler için “demokrasi” talebi, en az ekmek kadar somut ve acil bir ihtiyaç haline gelmiştir çünkü. “Bütün İktidar Sovyetlere” şiarının, 17 Ekim devriminden önce emekçi yığınlar tarafından benimsenmesi ve bu fikir doğrultusunda harekete geçmeleri bundandır. Ki sonrasında gerçekleşen ve toplumsal devrime kadar varan tüm siyasal devrimlerde de bu olmuştur.

İçinde bulunduğumuz tarihsel süreçteki olgular da, bize bunu gösteriyor. Sık sık tekrarladığımız halde yineleyelim: Emekçi yığınların kendiliğinden bilinci, kendi kaderlerini ellerine alma doğrultusunda gelişim göstermiştir. Emekçi yığınlardaki “demokrasi” talebi

herkes tarafından görülecek kadar olgunlaşmış ve somut bir olgudur. Ve bu, sezgisel olsa dahi doğrudan demokrasi istemidir. **Bilinçlerinde ve pratiklerinde, doğrudan demokrasi isteği hayat buluyor, yeşeriyor.**

Bu yüzden, bugünün sorusu, bu fikrin emekçi yığınlarda yeşerip yeşeremeyeceği değildir. Emekçi yığınların bu devrimci fikrin bilincine varması ve yaşama geçirmek amacıyla harekete geçmeleri için neye ihtiyaç olduğudur.

Bu soruyu sormak gerekiyor, çünkü, sezgisel olan bu yönelim, doğrudan demokrasiyi gerçekleştirmek için harekete geçmelerini sağlamaya yetmez. Sezgisel olanın bilinçli hale gelmesi gerekiyor ki, doğrudan demokrasi emekçilerin eyleminin konusu olabilir. Şüphesiz ki, emekçilerin bilincindeki bu yetersizliğe rağmen ulaştıkları düzey, ideolojik dönüşümün eşiğine vardıkları dolayısıyla bu doğrultuda gösterilecek çabaların hızla sonuç vereceğini bize gösterdiği için önemlidir. Ama tekrarlayalım, kendiliğinden bilincin ve eylemin varabileceği nokta budur. Daha ilerisine geçebilmeleri için bir öznenin bilinçli çabasının emekçi kitlelerin eğitim sürecinin bir parçası haline gelerek kendiliğinden bilinçlerinin sıçrama yapmasına yardımcı olmasına ihtiyaç vardır.

Yani doğrudan demokrasi fikrinin **emekçi yığınlarda hayat bulması, bu fikrin devrimci kitlelerin eyleminin konusu haline gelmesiyle mümkündür.** Çünkü milyonlarca emekçiyi ideolojik-politik-pratik olarak dönüştürme uğratma gücüne sahip özne, devrimci kitledir.

Açalım.

“Kitlelerin gerçek eğitimi hiçbir zaman, bizzat kitlelerin bağımsız politik ve özellikle de devrimci mücadelesinden ayrı ve onun dışında gerçekleşemez. Sömürülen sınıfı eğiten, güçlerini ölçmelerine olanak sağlayan, ufkunu genişleten, yeteneklerini geliştiren, onu aydınlatan, iradesini çelikleştiren, ancak mücadeledir” (Lenin)

Anlaşılacağı üzere, emekçi yığınların gerçek eğiti-

minde esas olan, ajitasyon-propaganda ve kültürel-eğitsel çalışma değildir. Emekçi kitleler devrimci eğitimi, her gün ve yaşamın her alanında verdikleri mücadele içinde alır ve gelişirler. Eğer bugün emekçi yığınlar, burjuva devlet/demokrasi anlayışının sınırlarını hem fikirsel hem de eylemsel olarak zorlayan ve kendi kaderlerini ellerine almak isteyen bir noktaya ulaşmışlarsa, bu eğitim sürecinden geçtikleri içindir.

Dolayısıyla, konseyler demokrasisi ve başka devrimci fikirler -emekçi yığınların işte bu kendi deneyimlerinden öğrenme sürecinin içine dahil olabilirdi- bu sürece eşlik edebildiği, bu sürecin bir parçası haline gelebildiği oranda emekçi yığınların dönüşümünü sağlar, sağlamıştır.

Özellikle de emekçilerin mücadelesinin politik daha ötesi devrimci nitelikte olduğu zamanlarda, mücadele, emekçi yığınları yeni fikirlere açık hale getirir. Mücadelenin politik özellikle de devrimci nitelikte olması ise, emekçilerin köklü fikirsel dönüşümlere daha açık hale gelmesini sağlar. Devrimci dönemler, emekçilerin bağımsız, kendiliğinden mücadelelerinin sıklıkla politik hatta devrimci nitelik kazandığı dönemler olduğu için de, bu dönemlerde devrimci fikirlerin kitleler üzerindeki etkisi daha fazla olur. Daha hızlı sonuç alır. Dolayısıyla devrimci dönemler, devrimci fikirlerin dönemidir.

Peki ama, doğrudan demokrasi/konseyler demokrasisi fikri her gün ve yaşamın her alanında mücadele içinde olan -üstelik koşullar nedeniyle politik ve hatta devrimci nitelikte bir mücadele içinde olan- emekçi kitlelerle buluşması nasıl mümkün olacak. Onlara her yerde ve her an nasıl ulaşacak, eşlik edecek ki emekçi kitlelerin kendi deneyimlerinden öğrenmesi mümkün olsun. Doğrudan demokrasi fikri kitlelerde hayat bulsun. Ve onlar da, kendilerinde hayat bulan şeyi gerçekleştirmek için harekete geçsinler. Üstelik emekçi kitlelerin her gün ve yaşamın her alanında mücadele içinde olmasının yanında, çok geniş bir bilinç ve kültürel çeşitliliğe de sahip olduğu düşünülürse, devrimci

fikrin bir bu kadar da sokağın ve atölyenin diline çevrilmesi nasıl olacaktır.

Bu işin altından ancak, emekçi kitlelerle sürekli olarak iç içe olan, birlikte mücadele eden ve etkileşim içinde bulunan **devrimci kitleler kalkabilir**. Çünkü nitelikli bir niceliktir. Sahip oldukları niceliksel büyüklükle, devrimci fikirlerin emekçi yığınlarla her yerde her an buluşmasını sağlarlar. Sokağın ve atölyenin diline çevirerek, emekçiler tarafından anlaşılır ve kavranılabilir kılarlar. En önemlisi, omuz omuza verdikleri ekonomik-siyasal mücadele içinde, doğrudan demokrasinin burjuva devlete/demokrasisine olan üstünlüğünü komite/konseylar üzerinden somut olarak gösterirler. Komite/konseyların sadece iktidar organları olarak değil mücadele organları olarak da farklı bir düzlemde doğrudan demokrasinin hayat bulmasını sağlaması sayesinde olur bu. İktidar organı olduğunda, toplumun yönetilmesinin doğrudan demokrasi yoluyla olmasını sağlar; mücadele organı olduğunda ise, mücadele sürecinin yönetilmesinin doğrudan demokrasinin işletilmesi yoluyla olmasını sağlar. Bu nedenledir ki, komite/konseyların mücadele organları olarak ortaya çıkması çok önemli, değerli ve gereklidir. Çünkü emekçilerin devrimci demokrasi bilinci kazanmasını sağlarlar. İşçi sınıfının bu kitle örgütleri, kendi varoluşlarında düzen sınırlarını aşmayı barındırır. Aracın bizzat kendisinde içkindir bu aşma eğilimi.

Komite/konseylar, emekçilere, mücadelelerini iradelerindeki değişimlerle tam uyum içinde sürdürme imkanı veren örgütlenmelerdir. İşçi ve emekçiler, komite/konseylar aracılığıyla ruh hallerindeki, anlayışlarındaki değişiklikleri çok hızlı tam ve diğer bir şekilde mücadelelerine yansıtırlar. Ve bu da, komite/konseylar içinde bulunan devrimci kitlelerin omuz omuza mücadele ettikleri arkadaşlarına, emekçilere: Bugün mücadeleyi nasıl tam da istediğimiz gibi sürdürme olanağını komite/konseylar aracılığıyla elde ediyorsak, bunları iktidar organları yaparak irademizi de devlet de/siyasal

iktidarda tam anlamıyla egemen kılabiliriz, toplumsal yaşamın istediğimiz gibi düzenlenmesini sağlayabiliriz deme imkanı verir. Doğrudan demokrasiyi, emekçi yığınların zihinlerinde somutlanacak şekilde anlatmadır bu. Emekçi yığınların kendi deneyimlerinde öğrenme sürecine katılım ve devrimci yönde müdahalede bulunmadır bu. Emekçi yığınların mücadelesinin içinde ve kendi deneyimleriyle doğrudan demokrasi eğitimini almasını sağlamadır bu.

Böylece devrimci kitle, doğrudan demokrasiyi komite/konseylar aracılığıyla emekçi yığınların nezdinde varlığı algılanabilir, zihinlerde canlandırılabilir, dolayısıyla talep edilebilir ve uğruna mücadele edilebilir bir olgu haline getirmiş olur. İşçi ve emekçiler, burjuvaziye ve elitlerine karşı kendi durumlarını kavradıkları, nüvelerini oluşturup yaygınlaştırdıkları ve bunların sayesinde gerçek anlamda halk iktidarını (iktidar halka şiarını) zihinlerinde somutlayabildikleri için de, mücadelelerini, mevcut düzenin tüm kurumlarını dağıtmaya yani siyasal devrime kadar vardırırlar. Hiç kimse onlara demokrasi adı altında burjuva kurumları kabul ettiremez, bu kurumlarla uzlaştıramaz.

Bütün iktidarın sovyetlere geçmesi fikrinin '17 Ekim devriminden önce yani politik dönüşüm olmadan önce emekçi yığınlar tarafından benimsenmiş olmasının nedeni de, bu sürecin Rusya'da yaşanmış olmasıdır. Devrimci kitleler, kendiliğinden ortaya çıkan komite/konseylerde emekçi kitlelerle omuz omuza ekonomik-siyasal mücadele vermişler ve bu mücadele içinde doğrudan demokrasi/sovyet demokrasisi fikriyle emekçi yığınları eğitmişlerdir. Emekçi yığınların kendi deneyimlerinden öğrenme sürecine eşlik etmiş ve devrimci yönde etkide bulunmuşlardır.

Lenin, "hedefe varıp varamayacağımız, şiarlarımızın işçi kitlelerinin gerçek mücadele gücü tarafından desteklenmesine bağlıdır" derken de bu noktaya; emekçi kitleleri kazanmada devrimci kitlenin belirleyici rolüne dikkat çekmiştir. **Devrimci şiarlar-fikirler, dev-**

rimci kitlenin faaliyetinin (ideolojisinin-politikasının-pratiğinin) konusu haline gelmelidir.

Gerçekten de o günden bugüne kadar doğrudan demokrasi/konsey demokrasisinin devrimci kitlenin eyleminin-faaliyetinin konusu haline geldiği her yerde iktidar sorununun çözümlendiğini, siyasal devrimlerin kesin zafer kazanarak toplumsal devrim süreçlerini başlatabildiğini gördük.

Ve tüm başarısız devrimlerde, burjuvazinin iktidarını sarsan ama yıkamayan devrimlerde gördüğümüz ise, doğrudan demokrasinin yeterince devrimci kitlenin faaliyetinin konusu haline gelemeyişi olmuştur. Devrimci kitlenin, burjuvaziye ve onun elitlerine karşı emekçi sınıfların gelecekte iktidar organları bugün ise mücadele organları olarak işlev görecektir komite/konsey gibi örgütlenmeleri yaratma, yaygınlaştırma görevini tutkuyla yerine getiremeyişi olmuştur. 21. yüzyıl halk ayaklanmalarının siyasal iktidar sorununu emekçiler lehine net, kesin bir şekilde sonuca bağlayamaması da bundandır. **Burjuvaziye karşı olan kendi kurumlarını yaratamayışıdır.**

Peki günümüzde doğrudan demokrasi neden açık, net bir şekilde devrimci kitlenin eyleminin konusu değildir. Mevcut siyasal düzenin/devletin varlığına son vermek için kesintisiz biçimde mücadele eden devrimci kitlenin doğal olarak doğrudan demokrasiyi/konseyle demokrasisini mücadelesinin açık ve net bir şekilde ifade ettiği konularından biri yapması beklenir oysa ki.

Kimileri bu durumdan hareketle ya devrimci kitlenin var olmadığı ya da emekçi kitlelere öncülük edecek nicelikte olmadıkları için çabalarının görünür hale gelmediği sonucuna varıyorlar. Ama durum böyle değil. Böyle göstermeye çalışanlar, devrimci kitledeki bu zaa-fiyetin oluşmasındaki kendi rollerinin üstünü örtmeye çalışıyorlar. Zihinlerin bulanıklaşmasına neden olan kendi burjuva bakış açılarını gizlemek istiyorlar.

Eğer bugün emekçi yığınlarda mevcut düzenin devam edemeyeceğine, mutlaka köklü değişimler ge-

rektiğine, halkın çıkarlarına uygun davranılmadığına dair bilinç varsa; halkın çıkarlarını temsil eden bir devlette barınmanın, beslenmenin, eğitimin, sağlığın, tekelere karşı tavrın, emperyalizmle ilişkilerin nasıl olması gerektiğine dair bir bilinç varsa, ki var, bu devrimci kitlenin varlığı ve mücadele içinde emekçileri eğitmesi sayesinde. Devrimci kitle, mevcut devletin burjuva içeriğini, bu devletle emekçiler lehine köklü değişimler sağlanamayacağını dolayısıyla ondan kurtulmak gerektiğini ve halkın iktidarında neler yapılacağını kavrayıp zihninde somutladığı içindir ki, emekçi yığınları mücadele içinde etkilemiş ve önemli oranda dönüştürmüştür. Burjuva parlamentarizminin bir ahırdan başka bir işlevinin olmadığını kavrayıp zihninde somutladığı içindir ki, emekçi yığınların kendi öz politik deneyimleriyle öğrenme sürecinde onları bu bilinçle eğitmiştir. Burjuva kurumların hepsinin; ordu, medya, parlamento, mahkemeler, polis vs vs güvenin dünyanın her yerinde yerlerde sürünmesi sebepsiz değildir yani. Öyleyse, devrimci kitlenin, doğrudan demokrasiyi emekçilerin içinde yeterince geliştirememesinin nedeni iddia edilenler değildir.

Bunun nedeni, devrimci kitlenin arzuladığı, tutkuyla mücadelesini verdiği halk iktidarı/devleti/demokrasisini **yeterli olgunlukta kavramamış, zihninde canlandırmamış olmasıdır**. Daha tam ifadeyle, iktidarın halka geçmesi için yürüttükleri devrim mücadelesinin, organlarını komite/konsejlerin oluşturacağı bir devletin/demokrasinin kurulması anlamına geldiğini kavramamış olmalarıdır. Yıktıklarının yerini alması gereken devlet aygıtının neler yapacağını değil, **nasıl bir aygıt olacağını ve nasıl işleyeceğini en genel çerçevede zihinlerinde somutlamadıkları için**, doğrudan demokrasi de mücadelenin açık, anlaşılır biçimde konusu haline gelememektedir. Dolayısıyla da emekçi yığınların bu bilinçle mücadelenin içinde eğitimi de gerçekleşmemektedir. Bu durum, devrimci kitlenin eğitiminde bir sorun olduğunu, doğru ve bütünlüklü

bir iktidar bilincine sahip olmadığını gösterir.

İktidar olma bilincinin üç temel ayağı vardır. Mevcut olanı zora dayalı bir devrimle yıkma ilk ayağıdır. İkincisi, yıkılanın yerine yeni bir devlet, devlet olmayan bir devlet kurmadır. Ve son ayağı da, bu yeni devletin ekonomik-siyasal-kültürel vb alanlarda neler yapacağını bilmek oluşturur. Bu üç temel ayak hakkında, genel ve doğru bilince sahip olmak gerekir ki, bütünlüklü bir iktidar bilincinin varlığından bahsetmek mümkün olsun.

Devrimci kitle eksiğine gediğine rağmen, zora dayalı devrimin akabinde kurulacak halk iktidarının/devletin/demokrasinin en azından ilk elden neler yapması gerektiği konusunda genel ve doğru bilgiye sahiptir. Ama kurulacak ve öngörülen işlevi hızla yapacak devletin kendisine dair çok az doğru bilgi ve çok fazla yanlış bilgiye sahiptir. Doğrudan demokrasi, en temel organları konseyler olacak ve proletarya demokrasisine varacak olan halk demokrasisi hakkındaki bilgisi, burjuva ideolojisinin etkisi altındadır.

Açalım:

Devrimci kitle iki güç tarafından eğitilir. Birincisi, proletaryanın devrimci sınıf partisidir. Burjuva ideolojisinden tamamen bağımsız, bütünlüklü, bilimsel ve tutarlı devrimci bilinci devrimci komünist partiden alır devrimci kitle. İkincisi ise, küçük burjuva sosyalist harekettir. Onların da devrimci kitle ile ilişkisi ve bağı vardır. Üstelik dünyanın hemen hemen her yerinde tarihsel nedenlerle devrimci kitlenin üzerinde daha fazla etki kurmuşlardır. 1960'lardan sonra başlayan bu etki 1990'lardan sonra giderek azalsa da varlığını bugüne kadar devam ettirmiştir. Bugün dünyanın her yerinde sokakları bırakmayan **devrimci kitlenin bilinci, işte bu iki güç arasındaki ideolojik-politik-pratik mücadelenin bileşkesini yansıtır.**

Devrimci komünist güçlerin ve 1990'lara kadar da küçük burjuva devrimci hareketlerin zora dayalı devrim anlayışını ısrarla savunmuş olmaları güçlü bir

irade ortaya çıkarmış ve bu irade devrimci kitlenin oluşmasını ve bu bilinçle eğitilmesini sağlamıştır.

İşçi ve emekçilerin iktidarı olan halk demokrasisinin **ilk elden yapması gerekenler** konusunda devrimci komünist güçlerle küçük burjuva sosyalist hareketlerin ortaklaştıkları şeylerin çokluğu da, devrimci kitlelerin bu konuda da genel bir bilince ulaşmasını sağlamıştır.

Ama, yeni iktidarın yani halk iktidarının/devletinin/demokrasisinin nasıl olması gerektiği konusunda proletaryanın devrimci sınıf partisi ile küçük burjuva sosyalist hareket tamamıyla ayrışır. Devrimci komünist parti meseleye, proletaryanın nihai amacından hareketle yaklaşır. Yani sınıfsız-sömürsüz-devletsiz bir topluma ulaşma hedefiyle anın sorunlarını ele alır. Devletsiz topluma, devletin sönmesiyle varılır. Ki bu da yeni kurulacak olan halk devleti/demokrasi olsa da, ilk andan itibaren bildiğimiz anlamda bir devlet olması, devlet olmayan devlet olması gerektiği anlamına gelir. Halk iktidarının proletaryanın iktidarına dönüşmesi ve proletaryanın da tüm toplumu sınıfsız-sömürsüz-devletsiz bir düzene götürmesi, ancak buna uygun örgütlenmiş bir devletle yani devlet olmayan devletle mümkün olabilir. Bu yüzdendir ki, devrimci komünistler, işçi ve emekçi konseylerinin oluşmasını ve kurulacak halk iktidarının/devletinin/demokrasisinin organları haline gelmesini hedefler. Ki doğrudan demokrasi ve devlet olmayan devlet olabilsin. Proletaryanın devrimci sınıf partisi burjuva ideolojisinden tamamen bağımsız ve ona karşıt oluşunu burjuva devlet anlayışından, örgütlenmesinden ve işleyişinden bağımsız ve karşıt kendi devlet anlayışını, işleyişini, örgütlenmesini ortaya koyarak gösterir.

Küçük burjuvazinin ise, sınıfsal konumu gereği sınıfsız-sömürsüz ve devletsiz bir toplumsal düzen hedefi yoktur. Böyle bir şeyin olabileceğini öngöremez, zihninde canlandıramaz. Sosyalizmden etkilenmiş olmaları, bu özsel konumlarında değişim yaratmaz. Üstünü örter sadece. Öte yandan, 90'larda sosyalist

sistemin dağılması sonucu küçük burjuva sosyalist hareketlerinde belirgin biçimde sağa kayış olmuş ve bu devlet/demokrasi meselesinde çok daha belirgin olarak görülmüştür. Uluslararası sosyalist hareketin çok güçlü olduğu dönemde dahi, burjuvazinin demokrasi anlayışını şu veya bu formülasyonlarla koruyan ve devrimci kitlelere taşıyan küçük burjuva sosyalist hareket, gün geçtikçe daha belirgin biçimde burjuva demokrasisini ve kurumlarını savunur hale gelmiştir. Tekelci sermayenin devletin varlığına son verilmesi ve yerine burjuva demokratik devletin kurulması, küçük burjuva sosyalizminin devlet sorununa bakışının özü olarak belirginleşmiştir. Ki bu, proletaryanın yaklaşımına tamamiyle karşıttır. Buna rağmen küçük burjuva sosyalizmi, kendi düşüncelerini sosyalizmin bakışı olarak göstermiştir, göstermeye de devam etmektedir. Demokratik halk iktidarını ve sosyalist demokrasiyi, kendi burjuva kavrayışına göre devrimci kitlelere sosyalizm olarak anlatmaya sürdürmektedir.

Devrimci ya da reformist olması fark etmeksizin, küçük burjuva sosyalist hareket, bunu bilinçli ya da bilinçsizce, açıktan ya da üstü kapalı olarak burjuvazinin “genel-saf demokrasi”, basitçe “demokrasi” anlatısını kitlelere taşıyarak yapıyor. Devrimci kitlelere demokrasi mücadelesi, yeni bir siyasal düzen, yeni bir siyasal iktidar diye taşıdıkları bilinç, devletin demokratikleştirilmesi, katılımcı-çoğulcu demokrasi, demokrasinin genişletilmesi, hukuku saygı, kuvvetler ayrılığı, demokrasiye saygı vb safsataların yani genel demokrasi anlatısının sol versiyonları etrafında şekilleniyor. Kamuculuktan bahsedip tüm tekelci sermayenin mal varlığına el konulmasını savunamamaları, dünyanın mazlumlarının bugünün zalimleri olduğu ama kendilerinin böyle olmayacağına dair gevezelikler, demokrasinin herkese lazım olduğunu anlatıp durmaları, halkın silahlanmasına karşı durmaları ve daha bir çok söylemle birlikte gösterdikleri parlamenter budalalık vs vs. yani basitçe “demokrasi” anlatısı yapıyorlar. Burjuva-

zinin ideolojik sınırları içinde dönüp duruyorlar.

“Bugünün sosyal-demokrasinin oportünistleri, parlamenter demokratik devletin burjuva politik biçimlerini aşamayacak sınır olarak alıyor, bu ‘model’e tapınmaktan bir hal oluyorlar ve bu biçimleri parçalanma yönündeki her türlü girişimi anarşizm” (Lenin, Seçme Eserler, C-7 Sy. 65) ya da bugünün devrimci koşullarına rağmen aşılmaz ilan ediyorlar.

Temsili demokrasi denilen kutsal ineğe tapınmak o denli içselleşmiş ki, “halk” ya da “devrimci” demokrasi-den bahsettiklerinde bile, “genel-saf” demokrasi yani basitçe “demokrasi” anlatısını yukarıdakilere benzer ifadelerle yeniden ve yeniden üretmekten başka bir şey yapmıyorlar. Bu yüzdendir ki, sık sık burjuva muhalefetle yolları kesişiyor.

Küçük burjuva sosyalist hareketin devrimci kitlelerin bilincini bulanıklaştırdığının farkında olan burjuvazi de, özellikle devrimci mücadele araç ve biçimlerinden uzaklaşanları parlatmaktan geri durmuyor. Yunanistan’da Çıpras ve Syriza hareketi, Brezilya’da Lula ve İşçi Partisi, Şili’de Boriç ve İtibarı Destekliyorum Koalisyonu, Kolombiya’da Pedro ve ittifakı ve başka bir çok örnekte olan budur.

Hepsinde tanık olduğumuz şey aynı: emekçi yığınlar üzerindeki ideolojik, politik egemenliği sarsılan ve çökmekte olan sermayenin, sokak hareketlerinden gelen liderler ve partilerle işbirliğine girmesi ve onların hükümete gelmesini onaylamasıdır. Onaylıyor, çünkü gerçek anlamda iktidar olamayacaklarını biliyor. Kendi siyasal düzeni/devleti ve kurumları varlığını koruduğu sürece siyasal egemenliğini kaybetmeyeceğini biliyor. Bu, küçük burjuva reformist hareketlerin taahhüt ettiği bir şey zaten. Kurumların varlığını tanıdığını ve sınırları içinde kalacağını taahhüt ediyorlar. Komite/konseylere sistem içi örgütlenmeler olarak bakmaları, mevcut devletin yanında var olacak örgütlenmeler olarak görmeleri de bundan. Böylece burjuvazi, devrimci kitlelerle bağı olan ama sosyal reformist bir bilince sahip siya-

setler aracılığıyla devrimci kitlenin bilincini daha fazla bulandırmaya çalışıyor. Başarılı olduğu ölçüde, üç beş kırıntı ve vaat karşılığında sokaklardan bir süreliğine çekilmelerini sağlamış ve en önemlisi kendisine karşı oluşan örgütlenmeleri işlevsizleştirmiş, kendi düzenin bir parçası haline getirmiş ya da bunların hiçbirini yapamazsa bile devrimci güçlerini yitirmelerini sağlamış oluyor. Politik devrim sürecinin bir toplumsal devrim sürecini başlatabilecek denli ileri gitmesi engellenmiş oluyor.

Bu durum bize devrimci işçiler başta olmak üzere devrimci kitleleri etkileyen küçük burjuva sosyalizminin lafazanlıklarına karşı ideolojik-politik mücadelenin zorunlu olduğunu gösteriyor. Proletaryanın devrimci sınıf bilincinin devrimci kitleler içinde etkin olabilmesi için küçük burjuva sol bilincin teşhir edilmesinin gerektiğini gösteriyor. Devrimci kitlelerin başta demokrasiye dair olmak üzere halk demokrasisi ve sosyalist demokrasiye dair kavrayışını güçlendirmenin zorunluluğunu gösteriyor. Devrimin ulaştığı düzeyin ötesine geçebilmesi için zorunlu.

DEMOKRASİ DİYE ANLATILAN NEDİR?

Devrim, emekçi kitlelerin dış engellere ve burjuvazinin uyguladığı şiddete maruz kalmasından daha çok, genel ortalama sol bilincin ürünü olan lafazanlıkların devrimci kitlelerde, emekçi yığınların bilincinde yarattığı bulanıklığın etkisinden dolayı büyük bedeller ödeyerek gelişiyor. Bu lafazanlıklar içinde güncel olarak devrim için en tehlikeli olanlar, demokrasi olgusuna dair olanlardır. Çünkü devrimin güncel bir sorun olarak gündemde olması demek, ilk ve acil olarak iktidar sorununun gündemde olması demektir. Demokrasiye dair lafazanlıklar ise, iktidar sorununun köklü bir çözüme kavuşmasını geciktirerek, çekilen acıların artmasına neden olmaktadır.

Küçük burjuva sosyalist hareket, burjuvazinin “genel-saf demokrasi” yani basitçe “demokrasi” anlatısının etrafında dönüp durmakta ve bu nedenle lafazanlıktan öteye geçememektedir. Bu yüzden, küçük burjuva sosyalist bilincin lafazanlığını anlamak için asil olarak burjuva ideolojisinin bir parçasını oluşturan temsili demokrasi, basitçe “demokrasi” anlatısına bakmak gerekir. Aslı anlaşılırsa, bunun sol türevleri kendiliğinden anlaşılacaktır.

Burjuvazi demokrasiyi, siyasi iktidarın kaynağının halkın (tüm nüfus anlamında) iradesine bağlı olduğu **yönetim biçimi** olarak tanımlar. Ve özü ile içeriğini oluşturan şeylerin/öğelerin “anayasal eşitlik-adalet”, “genel oy-seçim-parlamentar temsiliyet”, “düşünce-basın-örgütlenme özgürlüğü” ve nihayetinde de “azınlığın çoğunluğa tabi olması” olduğunu söyler. Ve bu

anlatısını getirip, demokrasinin asla ama asla zorla yan yana olamayacağına bağlar. Burjuva ideolojisinin bir parçası olan bu temsili demokrasi, basitçe “demokrasi” anlatısı, tüm bu ögelerin karşılıklı ilişkisi ve bağıntısından oluşan bir yönetim biçimi olarak sunulur.

Küçük burjuva sosyalist bilinçte şu veya bu biçimle sahiplenilen bu anlatı, bugünkü demokrasinin karakterini, özünü, içeriğini emekçi yığınlardan gizlemeye hizmet eder. “*Burjuvazinin tüm devlet iktidarı aygıtını elinde tutmaya devam etmesine, bir avuç sömürücünün şimdiki kadarki burjuva devlet mekanizmasından kendisi için yararlanmayı sürdürmesine hizmet eder. Burjuvazi seçimleri, ‘özgür’, ‘eşit’, ‘demokratik’, ‘genel’ seçimler olarak göstermeyi elbette sever, çünkü bu sözler gerçeği gizlemeye, üretim araçlarının, mülkiyetinin ve politik iktidarın sömürücülerin elinde kaldığını, bu yüzden, sömürülenler için, yani halkın muazzam çoğunluğu için gerçek bir özgürlükten, gerçek bir eşitlikten hiçbir şekilde söz edilemeyeceğini saklamaya hizmet eder.*” (Lenin, Seçme Eserler, C-7, Sy. 233)

Devrimci kitlelere ve emekçi yığınlara demokrasinin özü ve içeriği olarak anlatılan dolayısıyla demokrasiyle özdeşleştirilen tüm bu şeyler/öğeler, şüphesiz demokrasi olgusuyla ilgilidir. Ama ne tek tek herhangi biri ne de hepsinin oluşturduğu bütün, demokrasi olgusuyla özdeşdir. Bunların demokrasiyle özdeş gösterilmesi büyük bir yalandır, ama hakkını vermek gerekirse ustaca söylenmiş bir yalandır. Çünkü, içinde gerçeğe yakın bolca şey barındırmaktadır dolayısıyla inandırıcılığı güçlüdür. Hele de reformist ve oportünist solun ağzından dökülünce.

Burjuvazi ve küçük burjuva sosyalistler tarafından demokrasinin ta kendisi olarak sunulan bu anlatının barındırdığı her şey, bunların bahsetmeyi sevmediği daha başka özelliklerle birlikte demokrasi olgusunun özünü dışa vurma, dile gelme biçimlerinden bazılarıdır sadece. Onun dış görünümünü, yüzeyini oluştururlar.

Tıpkı bir binanın dış görünümü gibi.

Bir binanın dış görünümü mantolama vb yöntemlerle iyileştirilebilir, hatta çok güzel, görkemli, güven verici hale getirilebilir. İşte bu dış görünüm binaya ne kadar ait ise, demokrasiyle özdeşleştirilen tüm bu öğeler de o kadar demokrasiye dairdir. Nasıl binanın dış görünümüne bakarak, o bina hakkında gerçek bilgiye-özüne ulaşmak mümkün değilse; demokrasiyle özdeş gösterilen şeylere bakarak demokrasinin özünü anlamak da mümkün değildir. Nasıl ki bina hakkında gerçek bilgiye ulaşmak için yüzeyine, dış görünümüne bakmaktan vazgeçip içine girmek, temellerine inmek gerekirse (ki özellikle mantolama vs ile albenili bir görünümde olanlarda); demokrasi olgusunu anlamak için de, dile gelme biçimlerine bakmayı bir kenara bırakmak gerekir. Nasıl ki evinin gerçekliğini gizlemek isteyen bir satıcı evini dış görünümü üzerinden pazarlamak için çırpınırsa; burjuvazi ve onun peşine takılan küçük burjuva sosyalist hareketler de, 'demokrasi' olgusunu dile gelme biçimleri, görünümü üzerinden pazarlar emekçi yığınlara; "Eşitlik", "adalet", "özgürlük", "parlamento" vs vs üzerinden yani.

Burjuvazi ortaya koyduğu ve benimsetmeye çalıştığı bu demokrasi anlatısıyla, işçi ve emekçileri siyasal mücadelenin, demokrasi mücadelesinin yüzeysel konularıyla sınırlı tutmayı amaçlamıştır. Bu yüzden, bu anlatının peşine takılan küçük burjuva sosyalist hareketin yürüttüğü mücadele de, mevcut siyasal düzenin dış görünümüne makyaj yapmaktan, dökülmekte olan sıvalarını yenilemekten başka bir sonuç doğurmadı, doğuramazdı da. Herhangi bir konuda köklü değişim, yüzeyinde olanlarla mücadele ederek, görünümünde olanları değiştirerek elde edilemez çünkü.

Bu yüzden devrimci kitleler onlarca yıldır süren demokrasi mücadelesini zafere ulaştırmak istiyorlarsa, ne yüzeysel olana takılıp kalarak kendi bilinçlerini ve pratiklerini çıkmaza sokmalılar ne de emekçi yığınlarla kolay bağ kurma adına küçük burjuva sosyalistlerinin

önerdiği ortalama bilince seslenme kolaycılığına düşmeliler. Özellikle de şimdi. Ekonomik ve siyasal krizin sıçrama yaptığı ve emperyalistlerin zora düştüğü bu dönemde, emekçi kitleler demokrasi olgusunun özünü kavramaya, burjuva ideolojisinin etkisinden kurtulmaya ve kendileri için demokrasiyi, konseyler demokrasisini elde etmeye her zamankinden daha hazırlar çünkü. Ekonomik-siyasal kriz, emekçi yığınlara yoğun bir şekilde kendi deneyimlerinden öğrenme sürecini yansıtır.

Burjuva Anlatısı Neden Etkili Olmuştur

Bu demokrasi anlatısının yalnızca burjuvaziye doğrudan bağımlı durumda olan kişilerce değil, yalnızca sermayenin baskısı altında bulunan ya da sermaye tarafından satın alınmış (sermayenin hizmetinde çok sayıda her türden bilim insanı, sanatçı, din adamı, gazeteci vs vardır) olanlarca da değil, aynı zamanda basitçe burjuva özgürlüğüne ilişkin önyargıların etkisi altında bulunan kişilerce de tekrarlandığını görürüz.

Burjuvazinin bu anlatısının geniş emekçi kitleler içinde yaygın bir karşılığı olmuştur. Bu karşılığın halen şöyle veya böyle sürdüğünü, demokrasi nedir dendiğinde emekçi yığınların aklına ilk gelenlerin bu anlatıda sıralananlar olmasında görürüz. Şüphesiz ki, ilk dönemdeki kadar etkili, sorgusuz sualsiz değildir. Yaşanan tecrübeler, bu anlatıyı yıpratmış ve sorgulanır hale getirmiştir elbette. Ama bu, burjuvazinin demokrasi anlatısının bir zamanlar çok etkili olduğunu ve zamanla çökmesine rağmen izlerinin geniş kitleler içinde varlığını koruduğu gerçekliğini değiştirmez. Bu etki, birkaç nedenden dolayı oluşmuş ve izlerini halen sürdürmektedir.

Bu nedenlerin en başında geleni, her nesnenin, olgunun, sürecin ilk ve en kolay fark edilen kısmının yüzeyi yani görünümü olmasıdır. Her nesne, olgu ve süreci kavrayabilmek için, yüzeyde olandan öze ve içeriğe doğru ilerlemek gerekir. Marx'ın dediği gibi, yü-

zeyde olana bakarak öz kavrayabilseydi, hiçbir bilim dalına gerek kalmazdı.

Kapitalist toplumlarda geniş kitleler, bunu başarımlarını sağlayacak bilimsel düşünme bilgisinden yoksun bırakılmışlardır. Dolayısıyla kavrayışları da yüzeyde olandan öze doğru kendiliğinden ilerleyemez. Bu yüzden, kapitalist toplumlarda olgulara, süreçlere ve nesnelere dair yaygın ve dolayısıyla ortalama kavrayış/bilinç, olguların-süreçlerin-nesnelere kendini dışa vurma biçimiyle sınırlı kalır hep. Geniş emekçi yığınların demokrasi olgusunu, dile geliş biçimiyle (eşitlik-adalet-özgürlük-parlamentarizm-azınlığın çoğunluğa tabi olması vs) sınırlı algılamaları bu yüzden doğaldır, anlaşılırdır.

Burjuva cumhuriyet, “anayasal eşitlik-adalet”, “genel oy-seçim-parlamento”, “düşünce-ifade-örgütlenme özgürlüğü” ve diğer özellikleriyle, dünyada toplumların gelişimine büyük bir katkı sundu. “İnsanlık, kapitalizme doğru ilerledi ve ancak kapitalizm, kent kültürü sayesinde, ezilen, proleter sınıfına, kendini sınıf olarak görme ve kitlelerin mücadelelerini bilinçli olarak yöneten uluslararası işçi hareketini, tüm dünyada partiler içinde örgütlü o milyonlarca işçiyi, o sosyalist partileri yaratma imkanı verdi” (Lenin) Burjuva cumhuriyetin bu özellikleri olmasaydı, işçi sınıfının bu gelişimi de olanaksız olurdu. Dolayısıyla burjuva demokrasininin tüm bu “eşitlik”, “adalet”, “özgürlük” “parlamentarizm” gibi dile gelme biçimleri, geniş kitlelerin gözünde büyük bir anlam kazanmış oldu. Ve bunlar demokrasiyle özdeşleştirildi. Halen demokratik devletin özgür olduğu ve herkesin çıkarlarını temsil etmekle yükümlü olduğu yolundaki yalanların emekçi yığınlar içinde karşılık bulması, bu eski önyargılardan geriye kalanlardır.

Elbette ki emekçi yığınlardan, sahip oldukları kendiliğinden bilinçle, gördükleri ve yaşadıkları şeyin özünün ve içeriğinin burjuva devletin egemenliği olduğunu hemen anlamaları beklenemez, beklenmemeli. Ama bu

anlama süreci gerçekleşene kadar da iş işten geçmiş, emekçilerin demokrasiye dair yaygın ve ortalama bilinci, bu temelde şekillenmiş olur. Burjuvazinin emekçi yığınları uzun yıllar boyunca demokrasi mücadelesi adı altında, burjuva demokrasisini makyajlamakla oyalayabilmesini de buna borçludur. (Emekçi yığınlar, kendi öz politik deneyimleriyle öğrenebilirdi ancak ve zamanla iş işten geçmiş olur.)

Diğer bir neden ise, burjuvazinin, çarpık bir demokrasi kavrayışının oluşması için yürüttüğü ısrarlı, sistematik ve bilinçli çabadır. Emekçi kitlelerde gelişen kendiliğinden bilincin eksik ve yanlış tüm yanlarını beslemiş ve kök salmasına çalışmıştır.

Burjuvazi, zorunlu kalmadığı sürece bilimsel düşünceden yana olmamıştır. Tarih sahnesine çıktığı ve bilimsel düşüncenin savunuculuğunu yaptığı ilk döneminden sonra -ki bu dönem Akıl Çağı olarak tanımlanan 16.-17. yüzyıllar ve Aydınlanma Çağının başlangıcı olan 18.yüzyılın ilk yarısıdır- bilimsel düşünceye düşmanlaşmıştır. Bu düşmanlaşmasının temel sebebi, proletaryanın tarih sahnesine çıkması olmuştur. Proletaryanın, eski dünyanın (sömüren ve sömürülen ilişkisine dayanan dünyanın) mezar kazıcısı olarak ortaya çıkışından korkuya kapılan burjuvazi; proletaryanın bilimsel düşünceyle bütünleşmesi halinde ulaşacağı gücü görmüş ve bunu engellemek için her türlü yola baş vurmuştur. Kiliseye/dine karşı bilimsel düşüncenin savunuculuğunu yapan ve savaşımını veren burjuvazi, proletaryanın her alanda yeni bir yaşam önermesi karşısında öylesine korkuya kapılacaktır ki, kilisenin/dinin en hararetli savunuculuğuna bile sığınacaktır. Burjuvazinin bu gerçekliğinin en güncel örneği Afganistan'dır. Afgan halkının, proletaryanın önderliğinde yeni bir yaşam yaratmasından duydukları korku ile, insanlığı neredeyse orta çağın karanlığına kadar geriletmeyi hedefleyen İslamcı hareketleri tüm gücüyle desteklediğini bilmeyen yok. İşte, burjuva sınıfın gericiliğinin bir sonucu da, demokrasinin özünü

dile getiren, üstelik en örtülü biçimde dile getiren özelliklerini, demokrasinin özü ve içeriği olarak göstermesi olmuştur. Egemen sınıf olma konumunun verdiği tüm olanakları da seferber ederek, demokrasinin özünü ve içeriğini gizleme çabasına girmiştir. Emekçi sınıflarda oluşan kendiliğinden bilinç de işini kolaylaştırmıştır. Demokrasinin özünü ve içeriğini kendiliğinden kavrama yeteneğinden yoksun olan emekçi sınıflar, burjuvazinin bu bilinçli çabasının etkisiyle iyice karanlığa hapsedilmişlerdir.

Burjuvazi, demokrasi olgusunun yüzeyine, dile gelme biçimine dair şeyleri onun özü olarak göstermekle, emekçi yığınlarda bu yönde kendiliğinden oluşan algıyı, hissiyatı beslemekle yetinmemiştir. Demokrasinin görünür yüzeyine ait bazı şeyleri ise, demokrasi olgusuyla hiçbir bağı olmayan şeylermiş gibi almış ve anlatmıştır. Ordu, polis, hapishaneler, sivil bürokrasi vd... Yani, demokrasinin görünür yüzeyini demokrasiyle özdeş gösterirken de seçici davranmıştır.

Peki ama neden “anayasal eşitlik-adalet”, “genel oylarparlamentarizm” ve diğer şeyleri demokrasiyle özdeşleştirirken, militarizme-bürokrasiye dair şeyleri dışta tutmuştur? Çünkü bunlar, demokrasinin diğer dile geliş biçimlerinden farklı olarak demokrasinin özünü (sistematik zor olduğunu) açık olarak dile getiren özelliklerdir. “Eşitlik”, “adalet”, “özgürlük” ve benzerleri, demokrasinin özüne dair olan diğer olguyu yani sınıf egemenliğini dile getiren özelliklerdir, ama anlaşılacağı üzere örtülü halde dile getirerek aslında bu özünü gizlemeye hizmet ederler. Bu yüzden burjuvazi demokrasinin kimi dile geliş biçimlerini demokrasiyle özdeşleştirirken kimilerini ise hiç alakası yokmuş gibi göstermeye çalışmıştır.

Militarizm ve bürokrasi, demokrasiye dair bilincin kendiliğinden dahi olsa yüzeyden öze doğru derinleşmesine bir nebze olsun imkan verirler. Emekçi yığınların temsili demokrasiyi sorgular hale gelmelerinde sivil ve askeri bürokrasinin kendilerine karşı tavrının belir-

leyici olmasında görürüz bunu. Burjuvazi bunun farkında olduğu içindir ki, sivil ve askeri bürokrasinin demokrasi olgusuyla ilgisini gizlemiş, bunları devletin kurumları olarak tanımlayıp devletle de demokrasinin bir birinden ayrı şeyler olduğunu anlatmıştır. Devleti kutsayıp tartışılmaz ilan ederken, demokrasiyi de yönetim biçimi olarak gösterip, hükümetlerin vizyonuna, niyetine, becerisine bağlı olarak “eşitlik”, “adalet”, “özgürlük” vd şeyleri iyi veya kötü uygulayabileceğini söyleyip durmuştur.

Burjuvazinin demokrasinin özünü oluşturan sınıf egemenliği ve devlet olgularını tüm gizleme çabalarına rağmen, sınıf çelişkileri ve diğer toplumsal çelişkilerden doğan çatışmalar, geniş emekçi kitleleri demokrasi anlatısını sorgulamaya ve daha ötesine geçmeye zorlamıştır her zaman. Özellikle de ekonomik-siyasal kriz dönemlerinde.

Burjuva Demokrasi Anlatısının Çökmesi Kaçınılmazdı

Demokrasiye dair burjuva anlatısının emekçi kitleler içinde ortalama bilinç haline gelmesi ne kadar doğal ve anlaşılır bir durum ise; bu anlatının kumdan kaleler gibi yıkılması da kaçınılmazdı.

Bu çöküşü yaratan başlıca nedenlerden biri, bilimsel sosyalizmi savunanların uzun yıllardır sürdürdükleri ideolojik-politik-pratik mücadeledir. Bilimsel düşünceyi yayma ve emekçi kitleleri eğitime çabası, gerçekliğin emekçiler tarafından görülüp kavranmasında önemli bir yer tutar.

Bu anlatının çökmesinin bir başka nedeni ise, sınıf çelişkileri başta olmak üzere tüm toplumsal çelişkilerden doğan çatışmanın, geniş kitleleri demokrasiye dair bu ortalama bilinci sorgulamaya ve ötesine geçmeye zorlamasıdır. Emekçiler kendi öz politik deneyimleriyle görür ve öğrenirler ki “genel-saf demokrasi”, basitçe “demokrasi” denilen şey, hiç de bildikleri ve kendilerine anlatılmakta olan şey değildir.

Bu basitçe “demokrasi”, nalıncı keseri gibi sürekli

zenginlerden yana yontmaktadır. Bu basitçe “demokrasi”, nüfusun küçük bir kısmını, %10-15’ini 8-10 milyon zenginleştirirken geri kalanını sürekli yoksullaştırmaktadır. Milli gelirden herkesin emeğinin karşılığını almasına değil, bu küçük azınlığın milli gelirin %70-80’üne el koymasına yaramaktadır. Bunun olması için gerekli her türlü yasanın çıkarılmasını, daha olmadı mı yasaların çiğnenmesinin yollarını bularak yapmaktadır.

Emekçi yığınlar, bu basitçe “demokrasi”nin kendilerine sağladığı yaşamı, deneyimleyerek öğrenirler ve burjuvazi ne kadar çabalarsa çabalasın, emekçilerin kendiliğinden bilincinin gelişiminin önüne geçemezler. Önüne geçmek için çabaladıkça inandırıcılıkları, dolayısıyla ideolojik hakimiyetleri daha fazla sarsılır, sorgulanır. Çünkü, burjuvazinin başını su üstünde tutmak için sarıldığı her aracın neye hizmet ettiği emekçilerin gözünde daha anlaşılır hale gelmiş olur.

Bilimsel sosyalizmi savunanlar da bu nesnel gelişmeden güç alarak; demokrasinin sınıf egemenliği aracı olduğuna ve mevcut demokrasinin de burjuva demokrasisi olduğuna (daha doğrusu ondan geriye kalan kırıntılar olduğuna) dair bilinci emekçiler içinde yaygınlaştırmada daha etkin hale gelirler.

Böylece, öncelikle emekçi kitlelerin en mücadeleci kesimleri burjuvazinin ideolojik egemenliğinden koptuğu başlar. Bilimsel düşünce, bir avuç bilimsel sosyalizm savunucusunun düşüncesi olmaktan çıkmaya başlar. Devrimci bir kitle sadece pratik etkinliği bakımından değil aynı zamanda devrimci komünist partiyle bağları güçlendikçe yeniyi kurabilecek bir ideolojik kavrayışı da olan bir kitle belirir.

Kapitalist toplumların içinde girdikleri ekonomik-politik krizler ise, bu sorgulamayı ve çöküşü yaygınlaştırıp, derinleştiren bir başka etken olmuştur her zaman. Toplumdaki çelişkiler ve çatışmalar, krizlerin etkisiyle daha da şiddetlenir. Emekçilerin giderek daha geniş kesimi, bu çatışmanın içine çekilir. Ve egemen

sınıf, bu nesnel durum karşısında aldığı ekonomik ve politik kararlarla, demokrasi olgusunun özünü, içeriğini ve mevcut demokrasinin neye karşılık geldiğini daha açıktan göstermek zorunda kalır. Bunun sonucu, basitçe “demokrasi”ye dair bilinen¹ her şeyin daha fazla sorgulanması ve daha geniş kitleler tarafından sorgulanması olur.²

Devrimci dönemlerde, siyasal devrimi zafere ulaştıracak denli büyük emekçi kitleler burjuvazinin ideolojik hegemonyasından kurtulmaya ve mevcut düzeni aşma yeteneklerinin göstermeye başlar bu yüzden. Devrimci fikirler, emekçi kitleleri ideolojik olarak dönüştüren ve harekete geçiren bir güç haline gelir bu yüzden. Temsili demokrasiden, basitçe “demokrasi” anlatısından kopuş ve doğrudan demokrasiye yönelimin güç kazandığı görülür bu yüzden. Bütün iktidar sovyetlere, konseylere, şuralara, kongrelere şiarlarının yaygınlaştığı ve emekçilerin demokrasiyi gerçek anlamda kazanmak-elde etmek istediği görülür. Bunu siyasal bir mücadele konusu haline getirmek ise komünistlerin görevidir.

¹ “Anayasal eşitlik-adalet”, “düşünce-basın-örgütlenme özgürlüğü”, “genel oy-seçim-parlamentarizm”, “azınlığın çoğunluğa tabi olması” vb.

² Anlatılan basitçe “demokrasi”, kitleler gözünde daha fazla polis copu, mahkemeler, zindanlar, yoksulluk, eşitsizlik, adaletsizlik-özgürlüksüzlük ve bir avuç zengininin daha fazla zenginleşmesiyle özdeş hale gelir.

DEMOKRASİ NEDİR?

Burjuva ideolojisinin ve onun çekim alanındaki küçük burjuva sosyalist hareketin demokrasiyle özdeş göstermeye çalıştığı demokrasinin dile geliş biçimlerinin ne anlam ifade ettiklerini de anlamak gerekiyor kuşkusuz. Ama bunları da doğru anlayabilmek için, önce demokrasi denilen şeyin gerçekte ne olduğunu ortaya koymak gerekiyor. Ki, bahse söz konusu ifadelerin ne anlam ifade ettiği de anlaşılabilirsin.

Demokrasi olgusunu kavrayabilmek için, herhangi bir olguda-süreçte-maddede olduğu gibi, içerdiği kalıcı ve temelli yanları tespit etmek, aralarındaki bağıntıyı kurmak yani özünü açığa çıkarmak gerekir.

Demokrasi olgusunun kalıcı ve temelli yanlarından biri devlet ögesidir. Demokrasi bir devlet biçimidir. Dolayısıyla demokrasiyi kavrayabilmek için, öncelikle temelinde bulunan devlet ögesini kavramak gerekiyor.

Ve yine biliyoruz ki, demokrasi devletin tek biçimi değildir. Monarşi, Aristokrasi, Faşizm, Cumhuriyet, Krallık gibi daha başka devlet biçimleri de vardır. Buda bizi, demokrasinin bir başka kalıcı ve temelli yanına götürür. Demokrasinin diğer devlet biçimlerinden farklılığını yaratan yanına: “Halkın iktidarı” olmasına. Öyleyse, demokrasi olgusunu kavramak için en anlamamız gereken diğer bir şey de, “halkın egemenliği”nin ne anlama geldiğidir.

Tabi ki bu iki olguyu anlamak kadar aralarındaki bağıntıyı da doğru kavramak gerekiyor ki, demokrasi denilen şeyin özü anlaşılabilirsin.

A) Devlet

Engels devleti özetle şöyle anlatır bize.

1) Belli bir gelişme aşamasındaki toplum (başka bir ifadeyle) ilkel komünal toplumun gelişmesinin bir aşamasında), kendi kendisiyle çözülmez bir çelişkiye, önlemekte yetersiz kaldığı uzlaşmaz karşıtlıklara bölündüğünde; bu karşıt ekonomik çıkarlara sahip sınıfların kendilerini ve toplumu bir kısır mücadele içinde eritip bitirmemesi için yarattığı örgütlenmedir devlet.

2) Devleti diğer toplumsal örgütlenmelerden ayıran onun içeriğindeki kalıcı ve temelli yan ise, sistematik zor aracı olmasıdır. Devlet, zor aracı olması sayesinde toplumun kısır bir mücadele içinde eriyip gitmesine engel olur. Onun bu özü, ordu-polis-hapishaneler vb sivil-askeri bürokraside somutlanır, dile gelir, kendini görünür kılar. Deneyimlenerek görülmüştür ki, devletin toplumsal yaşamdaki bir çok faaliyetine son verilse ve özellikleri değışse de; sistematik zora dayalı faaliyetleri korunmuş, artmış ve güçlenmiştir.

3) Toplumun içinde gelişen çatışmaya gem vurması ve bu çatışmanın toplumsal düzeni yıkıma götürmesini önlemek amacıyla oluşturulan bu örgütlenme ortaya çıkışı ile birlikte kendini toplumun üzerine çıkarmış ve giderek topluma yabancılaşan bir güce dönüşmüştür. Yani sistematik zor uygulama gücü olan ve topluma da yabancılaşmış bir araçtır. Bu araç, devlet, topluma yabancılaştıkça kutsallaştırılmış ve kutsallaştırıldıkça topluma daha da yabancılaşmıştır.

“Felsefi düşünceye göre devlet “düşüncenin gerçekleşmesidir” ya da yer yüzünde tanrı imparatorluğunun felsefe diline çevrilmesidir, ki yeryüzü ebedi gerçeğin ve adaletin gerçekleştiği ya da gerçekleşeceği alandır. Ve devlete ve devletle bağlantılı her şeye duyulan batıl itikatlı saygı buradan kaynaklanır. Ve çocuk yaştan itibaren, tüm toplumun ortak işlerinin ve çıkarlarının, şimdiye kadar yapıldığından yani devlet ve onun dolgun maaşlı resmi makamları tarafından yapıldığından başka türlü yapılamayacağını düşünmeye alışıldığı için

o ölçüde kolay yerleşir. Ve kalıtsal monarşiyle inançtan kurtulup, demokratik cumhuriyete körü körüne inanıldığında çok yürekli bir adım atıldığı sanılır.” (Engels)

4) Karşit ekonomik çıkarlara sahip sınıfların çatışmasının ortasında doğduğu içinde, ekonomik anlamda güçlü olan sınıf tarafından ele geçirilmiş, böylece ekonomik bakımdan egemen olan sınıf, siyaseten de egemen hale gelmiştir. Ekonomik bakımdan güçlü olan sınıf, toplumsal yaşamı istediği gibi, yöneteceği bir güce ulaşmış olur. Egemen sınıfın elinde, sistematik zor uygulama yeteneği olan bir aygıt; üstelik toplumun (kısır bir mücadele içinde eriyip yok olmayı önleyeceği umuyla) rızasını almış ve zamanla kutsallaştırılmış bir aygıt vardır.

Sömürücü sınıf, sınıf karşıtlıkları içinde evrimleşen devlet aygıtını ele geçirmesi sayesinde, sömürdüğü sınıfı var olan üretim biçiminden (kölelik, toprak köleliği, ücretli kölelik) kaynaklanan baskı koşulları içinde tutma imkanını elde etmiştir. Bu araç sayesinde, uzlaşmaz karşıtlık içinde olduğu sınıf (köle, serf, işçi) bastırarak, boyun eğdirerek yani ona karşı sistematik zor kullanarak, üzerinde bir diktatörlük kurarak toplumsal yaşamı yönetir hale gelmiştir.

Öyleyse, devlet, ekonomik olarak egemen sınıfın sistematik zor yoluyla toplumun geri kalanı üzerinde egemenlik kurma, kendine tabi kılma, diktatörlüğünü gerçekleştirme aracıdır. Var olma nedeni budur, varolduğu da işlevi de bu olacaktır.

B) Halkın Egemenliği

Toplumun kısır bir mücadele içinde yok olup gitme sorunu, egemen sınıfın devlet aygıtı aracılığıyla sağladığı siyasal egemenlikle çözülmüştür. Fakat bu seferde nasıl bir devlet sorusu toplumun resmi temsilcisi haline gelen egemen sınıfın gündemine girmiştir.

Egemen sınıflar bu soruya çeşitli cevaplar vermiştir. Kendi içlerinden çıkardıkları tek bir kişiye bu erki vermek ya da din adamları, bilim insanları, filozoflar veya

belli bir soydan gelen görece küçük bir gruba bir erkin verilmesi gibi. Ya da erkin “halk”ta olması gibi Lenin bu durumu şöyle özetler:

“Daha o zaman monarşi ile cumhuriyet, aristokrasi ile demokrasi arasında bir çok fark vardı. Monarşi tek bir kişinin erkiydi, cumhuriyet herhangi bir seçilmemiş otoritenin var olmamasını temsil ediyordu; otokrasi görece küçük bir azınlığın, demokrasi ise halkın erkiydi... Tüm farklılıklar köleci dönemde ortaya çıktı. Bu farklılıklara rağmen, kölecilik döneminde ister monarşi olsun isterse cumhuriyet; ister demokrasi isterse otokrasi olsun; devlet köle sahiplerinin devletiydi.”

Egemen sınıfın nasıl bir devlet sorusuna verdiği cevaplardan olan erkin “halk”a verilmesi yani demokrasi, karşımıza ilk defa eski Yunan cumhuriyetlerinde çıkar. Ki en gelişkin haline Atina Demokrasisinde ulaşır. Daha sonra ortaçağda (feodalizm döneminde) site demokrasileri olarak yeniden belirir ve nihayetinde kapitalizmle birlikte egemen sınıf haline gelen burjuvazinin en yaygın baş vurduğu devlet biçimi olur. Ve Lenin’in işaret ettiği üzere, burjuvazinin varlığını ve egemenliğini en güvence altına alan devlet biçimi olur.

Demokrasiyi diğer devlet biçimlerinden ayıran, erkin “halk”ta olması olduğuna göre, demokrasinin diğer devlet biçimlerinden farkını doğru kavrayabilmemiz için, “halk” kavramının ne anlama geldiğini, hangi gerçekliğin kavramlaştırılması olduğunu bilmek gerekiyor.

Demokrasi ve halk kavramları tarih sahnesinde ilk olarak köleci dönemde ve en gelişkin haliyle de Atina’da görülür. Dolayısıyla Atina Köleci Toplumunu kısaca hatırlamak, aradığımız cevabı da bize verecektir.

Atina köleci toplumu, köleler ve özgür yurttaşlardan oluşur. Bu toplumda köleler, özgür yurttaşların neredeyse altı katı kadardır. Tüm köleci devletlerde olduğu gibi, Atina Demokrasisinde de köleler, insan olarak kabul edilmezler. Onlara eşya konuşan hayvan, köle sahibinin malı gözüyle bakılır. Dolayısıyla Atina

Demokrasisi için nüfus, sadece özgür yurttaşlardan oluşur. Özgür yurttaş ise, köle sahipleridir. Dolayısıyla halk da onlardır. Halk kavramı, tüm nüfusu ifade eder. Yani egemen sınıf olan köle sahiplerini.

Atina Demokrasisinde siyasal erk, 'halk meclisi' denilen organa aittir. Burası, devlet işlerinin kararlaştırıldığı yönetim organıdır. Atina Demokrasisi, Agora'da (halk meydanında) toplanan Halk Meclisi aracılığıyla yönetilir. Ve bu meclise sadece özgür yurttaşların katılma hakkı vardır. Ve tüm yurttaşlar katılabilir. İstedikleri zaman bu haklarını kullanır ve Atina Demokrasisinin yönetimine katılmış olurlar. Anlaşılacağı üzere Atina Demokrasisinde siyasal iktidarın kaynağı olan halk meclisi **tüm nüfusun** yani **yurttaşların** tümünün yani **halkın** yani **köle sahiplerinin** iradesine bağlıdır. Ekonomik olarak egemen olan sınıfın iradesine.

Kölelerin yani yurttaşların altı katı olan toplumsal kesimin (sınıfın) ise devlet yönetimine, siyasal iradenin oluşumuna katılmaya hakları yoktur. Olmaması da normaldir. Çünkü onları insan dahi görmez. Vatandaş, yurttaş olarak görmez. Bugün burjuvazinin ücretli köleleri insan olarak görmemesi gibi. Biri bunu açıkça dile getirmiş diğeri ise bunu maskeleymiştir sadece. Burjuvazi, demokrasiyi dile gelme biçimleriyle özdeşleştirip, ücretli köllerin de bu haklara sahip olduğunu ilan ederek gerçeği maskeleymiştir. Ücretli köle, demokrasinin özüne sahip olmadığı için, verilen-verilmek zorunda kalan bu haklara da ancak biçimsel olarak sahip olur. Dolayısıyla, Atinalı köleden özde farkı olmaz.

Demek ki Antik Yunan Demokrasisinde, Lenin'in dediği gibi, halkın egemenliği vardır. Lakin 'halk', 'yurttaş', 'vatandaş' kavramları sadece egemen sınıfla ilgili kavramlardır. Halk kavramının yansıttığı gerçeklik budur.

Antik Yunan Demokrasisinin bu kavramlaştırmaları, esasında sonraki toplumsal sistemlerde de geçerliliğini korumuştur. Egemen sınıflar özellikle de

burjuvazi, her ne kadar tersini söylese de; aynı ülkede yaşayan herkes vatandaştır, yurttaştır dese ve nüfusun tamamına halk dese de; erk halk aittir derken, esasında Antik Yunandaki duruma gönderme yapmaktadır. Bunu pratiğine bakarak görmek mümkündür. “Yurttaş”, “vatandaş”, “halk” yararına olduğu söylenecek alınan ekonomik ve siyasal kararlar, son tahlilde egemen sınıfın çıkarlarına bağlı olmuştur hep. Kendisi de bir burjuva olan bakan, emekçi yığınlar ciddi ekonomik sıkıntılar içinde kıvranıp açlık çekerken, “ekonomi mutluluktur, gözlerdeki ışıltıdır, gözlerime bakın oradaki ışıltıyı göreceksiniz” diyerek tarif eder aldıkları kararların kimleri mutlu ettiğini. Siyasi iktidar aldığı kararlarla emekçi yığınların gözlerinin ferini söndürüp nüfusun sekizde birinin gözlerini ıslıl ıslıl ederek, kimlerin iradesine bağlı olduğunu göstermiş olur. Ya da bir devlet başkanı, kendine sitem eden burjuvalara: Gözünüze dursun, en fazla benim zamanımda para kazandınız minvalinde şeyler söylemekten çekinmez. Ya da 12 Eylül askeri darbesinin burjuvazinin istediği ekonomik kararların uygulanabilmesi için yapılması gibi.

Burjuvazi günümüzde, “anayasal eşitlik-adalet”, “genel oy-parlamentarizm”, “düşünce-basın-örgütlenme özgürlüğü” vs’yi kabul ederek (kabul etmek zorunda kalarak), ücretli köle olan işçilerin de kendisiyle birlikte nüfusun parçası, vatandaş haline geldiğini, dolayısıyla kendisiyle birlikte halkı oluşturduğunu söyler. Ve böylece siyasi iktidarın kaynağı haline geldiğini iddia eder. Ve temsili demokrasiyle de bunun hayat bulduğunu! Ama tüm biçimsel gelişmelere rağmen, meselenin esası değişmediği için, sömüren-sömürülen, ekonomik olarak egemen olan ve olmayanlar biçimindeki karşıt sınıflar varlığını koruduğu için, Atina demokrasisinde olanla, tüm biçimsel gelişmişliğine rağmen burjuva demokrasisinde olan arasında özde bir fark yoktur. Ekonomik olarak gücü elinde bulunduran sınıf, siyasal iradenin asıl kaynağıdır. Siyasal egemen-

lik ona aittir. Demokrasi, egemen sınıfın tüm üyelerinin iradesinin siyasal iktidarın kaynağı olduğu devlet biçimidir.

Aslında burjuvaziye haksızlık da etmemek lazım. O, tarih sahnesine bu iddia ile ortaya çıkmadı. Toplumsal hayatın nasıl düzenleneceğine dair karar verme hakkının ekonomik olarak egemen olan sınıfa ait olması kölecilikten itibaren o kadar doğal bir durumdur ki, hiçbir egemen sınıf bunu saklama gereği duymamıştır aslında. Burjuvazide iktidarı feodallerden aldığı anda, bunu saklama ihtiyacı duymamış hatta ilan bile etmiştir. Burjuvaziyi ikiye bölme iten, proletaryanın tarih sahnesine çıkarak siyasal iktidara talip olması ve burjuvazinin bunu açıktan yadsımaya devam edemeyeceğini görmesidir.

Bilinir ki Fransa, 1789 Devrimiyle başlayan ve cumhuriyetin nihai zaferine kadar ki süreçte yaşadıklarıyla, burjuva demokrasisine, basitçe “demokrasi”ye dair tartışmaların beşiğidir. Bu yüzden, burjuva demokrasisini anlamak için iyi bir örnektir.

1789 Devriminden sonra bir anayasa hazırlanması gündeme gelir. Bu amaçla kurulan meclis toplanır. Bu meclis, Amerikan Bağımsızlık mücadelesinden doğan “Bağımsızlık Bildirisi”nden esinlenerek, 1789’da “İnsan ve Vatandaşlık Halkları Bildirisi”ni kabul eder. Bildiri, halkın egemenliğinin kabulüne dayanır. Ve “insanlar özgür doğar, özgür yaşarlar ve kanun önünde eşit hakları vardır” der. Böylece feodal toplumda bulunan ve elbette köleci toplumda da olan **sınıfların hiyerarşik eşitsizliğine** yani bir sınıfın (aristokrasinin, köle sahibinin) açıkça, hukuken diğer sınıftan (burjuvaziden, serften, köleden) üstün ve ayrıcalıklı kabul edilmesine son verileceği ilan edilir. Herkes kanun önünde eşit sayılacaktır. (Herkes halkın bir parçasıdır artık!)

Tüm insanların anayasal olarak yani biçimsel olarak dahi olsa eşitliğinin kabulü, tarihsel anlamda elbette ki ileri bir adımdır. Hem monarşiye yani tek birinin veya küçük bir azınlığın cebine dayanan devlet

biçimlerine göre hem de sınıf hiyerarşisini açıkça kabul eden önceki demokrasi deyimlerine göre.

1789'da İnsan Hakları bildirisini yayınlayan meclis, iki yıl sonra yeni anayasayı kabul eder. **Ama anayasada "halk" ikiye bölünmüştür.** Oy verme hakkı olanlar ve olmayanlar. Kadınları ise kategorik olarak, kadın oldukları için bu hakkın tanınması söz konusu bile değildir.¹

Oy verme hakkı, ağır vergiler ödeyen zengin yurttaşlara verilmiştir. Ve bu, o zamanki Fransa'da sadece 4 milyon kişi demektir. Yasama meclisine milletvekili, belediye meclisine temsilci seçme hakkı ve buralara seçilme hakkı, sadece bu 4 milyon zengine aittir. Ulusal muhafaza bile sadece onlar katılabilir.

Görüldüğü üzere burjuvazi, açıkça ve hukuken demokrasinin kime ait olduğunu en baştan ilan etmiştir: Zenginlere burjuvaziye. Siyasi iktidarın kaynağı, zenginlerin iradesine bağlı kılınmıştır. Nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan yoksulların, sömürülenlerin iradesinin, siyasi iktidarın kaynağı olmayacağı açıkça ilan edilmiştir. Tıpkı Antik Yunanda olduğu gibi. Burjuva demokrasisindeki eşitlik, biçimsel eşitliktir bu yüzden. Gerçek eşitlik değil. Burjuva demokrasisi basitçe "demokrasi" diye anlatılan şeyin niteliği budur. Bu temsili demokrasi, zamanla niceliksel değişimler gösterse de, bazı özellikleri ülkeden ülkeye farklılaşsa da, bu içeriği, niteliği hep aynı kalacaktır. Yedisinde neyse yetmişinde de odur sözünün belki de en çok yakıştığı yer burasıdır.

Ve yine bilinir ki, Fransız burjuvazisinin en devrimci kesimini Jakobenler temsil eder. 1791'de, demokrasiye katılımın yüksek vergi verenlerle sınırlandırılması yasallaşınca, Robespierre, "halkın, haklarından yoksun bırakma gücünü size kim verdi" diye itiraz edecektir. Aslında bu itirazı ile burjuvazinin, kurduğu demokraside/devlette egemenliği kendi tekeline aldığını itiraf etmiş olur.

Bu radikal burjuva devrimciler, 1793'de yani 2 yıl

sonra iktidarı ele geçirip genel oyu (tabii yine sadece erkekler için) kabul eden bir anayasa hazırlama erdemini gösterebilirler de, bu yasa meclisten geçmeyecektir. Burjuvalar, yoksulların, sömürülenlerin iradesinin siyasi iktidarın kaynağı haline gelmesine izin vermezler. 1800'lerin sonuna kadar bunu hoyratça göstermekten de çekinmeyeceklerdir.

1795'de Jakobenerler iktidarı kaybeder ve gelenler yeni bir anayasa hazırlarlar. Bu sefer genel oy hakkı tamamen kaldırılır ve sadece mülk sahiplerine oy kullanma hakkı verilir.

Burjuvazinin basitçe "demokrasi"den anladığı ve tüm kurumlarıyla inşa ettiği demokrasi, daha ilk doğduğunda bile budur. Üstelik en devrimci iddialarla ortaya çıktığı yerde ve zamanda bile. Demokrasi egemen sınıf içindir, burjuvazi içindir. Proletarya ve yoksullar için ise diktatörlük. Ortaya çıkan yine köle sahiplerinin ama bu sefer ücretli köle sahiplerinin demokrasisidir. Değişen, eski demokrasi biçimlerinden farklı olarak sınıf hiyerarşisinin (köle-köle sahibi vb) açıkça ilan edilmemesi ve ücretli kölelere, anayasal eşitlik-biçimsel eşitlikle sınıf atlama hakkı tanınmış olmasıdır! Pratikte gerçekleşmesi imkansız olan bir hakkın ardına gizlenmiş bir ikilyüzlülük.

Başta da söylediğimiz gibi, burjuva demokrasisi, nüfusun tamamının iradesini siyasi iktidarın kaynağı yapmak için ortaya çıkmamıştır. Sonun varoluşu nedeni bu değildir. Ve hiçbir zaman bunu gerçekleştirmeye yönelmemiştir bu yüzden. Başlangıcından itibaren iddiası ve yapmaya çalıştığı, siyasi iktidarın kaynağını burjuva sınıfın tüm üyelerinin iradesine bağlı kılmaktan ve böylece burjuvalar için eşitliği sağlamaktan başka bir şey olmadı. 1791'de Fransa'da açıkça ilan edilen şey yani; Halk (tüm nüfus anlamında) ikiye ayrılır, devleti yönetmeye hakkı olan zenginlere ve olmayan yoksullara!

Bu yüzden ki, "eşitlik", "adalet", vb talepler ta burjuvazinin soylulara karşı yükselttiği daha sonra ise kendi içlerinde birbirlerine karşı yükselttikleri talepler-

dir. O günden bugüne, zaman zaman burjuvazinin içinden bu ses yükselmiştir. Ve bu sesi yükseltenler, istedikleri sonucu almak için burjuvazinin geri kalanı üzerinde baskı oluşturmanın yolunu, kendi taleplerini halkın (yoksulların) talebi olarak göstermekte, yoksulları arkalarında toplamakta görmüştür. Emekçi yığınlarda sık sık bu tuzağa düşmüştür. İşçi sınıfı, kendisi için sınıf olarak hareket edene ve kendi demokrasi anlayışını ortaya koyana kadar da bu oyun şu veya bu şekilde karşılığını bulmuştur, bulacaktır.

Burjuva demokrasisinde erkin burjuvalara ait olması çok doğal görüldüğü içindir ki, gelir, eğitim durumu (özellikle de o dönemlerde zengin olmayanların eğitim alması imkansızdır), ikamet süresi (işçiler ve yoksullar iş bulmak için sık sık yer değiştirmek zorunda kalır ve bu yüzden oy kullanma hakkı elde edecek kadar bir yerde kalamazlar) gibi kıstaslar ileri sürülerek siyasi iradenin kaynağının burjuvazinin iradesine bağlı olması 1900'lerin ilk çeyreğine kadar gizlenmeden sürdürülmüş ve bu durum hukuken de ilan edilmiştir. Kadınların demokrasiye katılı ise, bir çok ülkede 1950'ye kadar kanunen yasaklanarak engellenmeye devam edilecektir.

“Çok küçük bir azınlık için demokrasi, zenginler için demokrasi -kapitalist toplumun demokrasisi budur. Kapitalist demokratizmin mekanizmasına daha yakından bakıldığında seçim hukukunun 'küçük', güya 'küçük' ayrıntılarında (yerleşiklik koşulu, kadınların dışlanması vs) aynı şekilde temsili kurumların tekniğinde, toplantı hakkının gerçekte engellenmesinde (kamu binaları 'dilenciler' için değildir!) ve günlük basının katıksız kapitalist örgütlenmesinde vs vs- her yerde demokrasiye kısıtlama üstüne kısıtlama konduğu görülür. Yoksullar için bu kısıtlamalar, istisnalar, engellemeler, özellikle kendini hiç sıkıntı çekmemiş ve ezilen sınıfların kitlesel yaşamıyla hiç temas etmemiş olanlara az görünür; ama hepsi bir arada ele alındığında bu kısıtlamalar yoksulların politikadan, demok-

rasiye aktif katılımdan dıştalanmasına, itilmesine yol açar.

Marx... kapitalist demokrasinin bu özünü parlak biçimde kavramıştır; ezilenlere birkaç yılda bir, ezen sınıfın hangi temsilcisinin onları parlamentoda temsil edeceğine ve ezeceğine karar verme imkanı verilir” (Lenin C-7/94)

Sonuç itibariyle, tarihteki deneyimlerden de yola çıkarak demokrasinin özüne dair söylenebilecek iki şey vardır. Biri, devlet biçimidir. Egemenlik altında tutulan, sömürülen sınıflara karşı sistematik zor uygulama aracıdır. Diğeri ise, bu erkin, ekonomik olarak egemen olan sınıfın tüm üyelerinin iradesine bağlanmış olmasıdır. Dolayısıyla genel, basitçe “demokrasinin sorunlarından bahsedilemez. Hangi demokrasiden, hangi toplumsal sistemdeki demokrasiden ve sorunlarından bahsedildiği söylenmeden, basitçe “demokrasi” üzerine gevezelik etmek, burjuvazinin egemenliğini ve burjuva demokrasisinin sorunlarını gizlemeye hizmet etmekten başka bir anlama gelmez bu yüzden.

Proletarya, proleter demokrasinin ve ona geçişin bir biçimi olarak hak demokrasisinin özünü ve içeriğini inkar etmeye kalkmaz.

¹ Bu nedendir ki burjuvazi, kapitalist toplumda herkesin yasal/biçimsel olarak devletin şekillenmesini belirleme ve devleti yönetme hakkı olmasından hareketle, tüm nüfusu halk olarak tanımlamayı çok sever. Böylece kendisini de halkın bir parçası olarak takdim eder. Oysa, toplumun işçiler, emekçiler ve sömürülenlerden oluşan kesimi, gerçekte devletin şekillenmesi ve yönetiminde hiçbir ciddi etkilerinin olmadığını görürler. Gördükleri içinde, devlete egemen olan burjuva sınıfla kendilerinin aynı kefeye konmasını kabul etmez ve ayrıştırarak, halk kavramı ile kendilerini özdeşleştirirler. Bu durum, siyasal literatürde halk kavramının iki farklı anlamda kullanılmasını getirir. Burjuva ideologları tüm nüfus anlamında; sosyalist hareket ise, toplumun işçi-emekçi, küçük burjuva kesimlerinden oluşan kitle anlamında kullanır.

DEMOKRASİ GENİŞLER Mİ YOK MU OLUR?

Burjuva demokrasisinin sınıf egemenliğine dayandığını, siyasi iktidarın kaynağının, burjuvazinin iradesine bağlı olduğunu ne zaman söylesek ve 1900'lerin başına kadar da bu durumun açıkça -hukuken de- kabullenildiğini anlatsak, şöyle bir itiraz duyuyoruz hemen:

Ama gelire, ikamete, eğitime, vb kıstaslara göre getirilen kısıtlamalarla yoksulların, sömürülenlerin iradesinin dışlanması kalkmıştır. “Düşünce-basın-örgütlenme özgürlüğü”, “genel oy-parlamentarizm”, “anayasal eşitlik-adalet” vb haklar herkesin kullanımına açık hale geldi. Kısıtlamalar kalktı. Böylece demokrasi genişleyerek herkesi kapsar hale geldi. Burjuvazinin ilk başta yoksullar ve zenginler olarak halkı ikiye bölmesi sonlandı, halk şimdi gerçekten tüm nüfus anlamına geldi. Demokrasi, artık, gerçekten halk egemen olduğu devlet biçimi oldu!

Bu hikaye bizde “Çoban Sülo”nun maceraları olarak anlatılmıştır hep. Ve ekliyorlar, şimdi yapılması gereken, basitçe bu “demokrasiyi” sürekli iyileştirerek yoksulların etkinliğini daha da güçlendirmektir.

Önce de söylediğimiz gibi, burjuva egemenliği altında biçimsel bir eşitlik meydana geldiğine kuşku yok. Öte yandan, değişmeyen tek şey, değişimin kendisidir elbet. Lakin, burjuvazinin kanıt olarak ileri sürdüğü değişimler, burjuvazinin kurduğu demokraside niteliksel bir değişime işaret etmiyor. Yaşanan, biçimsel demokrasinin, biçimsel eşitliğin biçimsel kısmına dair. Eşitlik daha biçimsel, demokrasi daha biçimsel hale

gelmiştir. Burjuvazinin egemenliği altında sağlanan eşitlik, demokrasi, özgürlük, biçimsel olmanın ötesine geçemez. Geçmesi için, demokrasinin niteliksel gelişim göstermesi; burjuvazinin egemenliğinin son bulması ile mümkün olabilir. İşçi ve emekçilerin egemenliği altında doğrudan demokrasiye geçildiğinde demokraside, eşitlik ve özgürlükte biçimsel değil, niteliksel bir değişim olacaktır.

Durumun böyle olduğuna dair bizim kanıtımız, aksini iddia edenlere göre oldukça somut, elle tutulur olgulara dayanır. Son 150 yıla bakalım. Yani burjuvazinin egemenliği altında bu biçimsel eşitliğin geliştiği döneme. Göreceğimiz tek şey; zenginlerin daha da zenginleşmesi iken işçi ve emekçilerin daha da yoksullaşmasından başka bir şey değildir. İster bizim gibi bağımlı (yeni sömürge) ülkelere, istenirse en gelişmiş (emperyalist) ülkelere bakalım, göreceğimiz sadece şudur: Ülkelerin nüfusunu oluşturan %10'luk kesimin milli gelirden aldığı pay giderek artarken, %90'ını oluşturan kısmının payı giderek düşüyor. Burjuvalarla yoksullar arasındaki gelir ve yaşam düzeyi/kalitesi farkı giderek artıyor.

Durum hiç kimsenin inkar edemediği şekilde böyle iken, bizden inanmamız istenen şey, demokrasinin giderek genişlediği, yoksulların elde ettikleri tüm yasal haklar sayesinde iradelerinin siyasal iktidarın kaynağı haline geldiği; en az burjuvalarınki kadar hem de! Burjuvaziyle eşit bir etki gücüne ulaştıkları! İyi, güzel de nasıl oluyor da yoksulların iradesi demokraside/siyasal erk üzerinde etkin hale gelmesine rağmen, giderek zenginler karşısında daha da yoksullaşıyorlar? Biraz düşünmesini bilen herkes bu soruyu sorar. Emekçiler biz yemeyi, içmeyi, gezmeyi bilmeyiz, alın tüm bu zenginlikleri sizin olsun mu diyor kapitalistlere! Hadi bir ülkenin, iki ülkenin, üç ülkenin emekçileri bu akıl tutulmasını göstermiş olsun, iyi de tüm kapitalist ülkelerdeki durumun bu oluşu nasıl açıklanacak. Tüm dünyadaki emekçiler mazoşist demek dışında bu du-

rumun açıklaması olmasa gerek o zaman. Elbette ki, basitçe “demokrasinin” biçimsel eşitlikten daha fazlasını emekçilere vermediğini, veremeyeceğini kabul etmemede ısrarcı olanlar için.

Üstelik burjuvalar, işçi ve emekçiler lehine sağlanan gelişmeleri, ki bunlar biçimsel olmanın ötesine geçmediği halde, devrim korkusu altında ve onu engellemek için kabul etmek zorunda kalmıştır.

Emekçi sınıflar, burjuvazinin uyguladığı diktatörlüğe (burjuva demokrasisine) daha 1830'lardan itibaren başkaldırmaya başlar. Aslında 1789 devriminden hemen sonraki Babeuf'un “Eşitlikçiler Hareketi'nin” ayaklanmasına kadar da götürebiliriz bu tarihi. Ama sınıf bilinçli ayaklanmalar 1830'ların sonlarına doğru görülmeye başlanır. Burjuvazi, bir yandan gelişen sınıf bilincinin diğer yandan sınıf hareketinin ayaklanmalar düzeyine ulaşması karşısında (ki Marx 19. yüzyılı iç savaş yüzyılı olarak görür), burjuva demokrasisinin olduğu gibi sürdürülemeyeceğini görür. Özellikle 1871 Paris Komünü ve 1917 Sovyet Devrimi ile işçi sınıfının kendi demokrasisini kırmasıyla. Ve burjuvazi, işçi sınıfını yatıştırmak için emekçilere haklar tanımaya başlar. İşçiler ve emekçiler elde ettikleri bu haklar sayesinde, biçimsel olarak da olsa burjuvaziyle eşit haklara kavuşmaya başlamış olur. Ama bu gelişme, burjuvazinin siyasal egemenliğinin üstünü daha fazla örtmesinden, gizlemesinden başka bir anlam ifade etmez. **Çünkü burjuvazi, işçi ve emekçilerin kullanımına açtığı her alanın ya siyasal iktidarın belirlenmesindeki rolünü işlevsizleştirir ya da pratikte emekçilerin kullanamayacağı hale getirir.**

Örneğin “toplantı özgürlüğü”, basitçe “demokrasi”yi savunanların taleplerinden biri olmuştur her zaman. Ve burjuvazinin demokrasisi altında tüm nüfusun eşitliğini sağladığına dair kanıtlarından biri. Oysa ki işçiler, emekçiler ve ezilen tüm kesimler, “toplantı özgürlüğünün en demokratik burjuva cumhuriyette bile boş bir laf olduğunu çok iyi biliyorlar, çünkü en iyi resmi ve

özel binalar varlıklarının emrindedir. Zenginler toplan-
tılar için yeterince boş zamana da sahiptir. Ve bunu ya-
parken burjuva iktidar aygıtının korumasından da
yararlanırlar. Kent ve kır proleterleriyle küçük köylüler
yani halkın büyük çoğunluğu, bunların hiçbirine sahip
değildir... Gerçek bir eşitlik elde etmek için, emekçiler
için gerçekten bir demokrasi gerçekleştirmek için, **önce**
tüm resmi ve lüks binaları sömürücülerin elinden
almak gerekir, **önce** emekçilere boş zaman yaratmak ve
toplantılarının özgürlüğünün... silahlı işçiler tarafından
korunmasını sağlamak gerekir. Ancak böyle bir deği-
şiklikten sonra, işçilerle, emekçilerle, yoksullarla alay
etmeksizin toplantı özgürlüğünden, eşitlikten söz edi-
lebilir. **Ne var ki, böyle bir değişikliği sadece, sömürü-
cülerini, burjuvaziyi deviren emekçilerin öncüsü
proletarya gerçekleştirebilir...** (Lenin, Seçme Eserler,
C-7, sy 240)

Örneğin “basın özgürlüğü”. “...Burada da işçiler
bilir ki, en iyi matbaalar ve en büyük kağıt stokları ka-
pitalistlerin elinde buldukça ve basına... demokrasi
ve cumhuriyetçi rejim ne kadar gelişkinse o ölçüde
daha açık, daha şiddetli ve kinik (insanın erdem ve
mutluluğa, hiçbir değere bağlı olmadan erişebileceğini
savunan bir görüş) sahneye çıkan sermaye iktidarı ege-
men oldukça, bu özgürlük bir aldatmacadır. Emekçiler
için, işçiler ve köylüler için gerçekten eşitlik ve gerçek
bir demokrasi elde etmek için, **önce** kapitalistlerin elin-
den, yazarları hizmetlerine sokma, yayın kurumlarını
satın alma ve gazetelere rüşvet verme olanağı olmama-
lıdır. Bunun için ise, sermayenin boyunduruğunu sil-
kip atmak, sömürücüleri devirmek, direnişlerini
kırmak gerekir... Kapitalistler basının varlıklarca satın
alınma özgürlüğünü, sözüm ona kamuoyu yaratmak ve
korumak için servet kullanma özgürlüğünü basın öz-
gürlüğü olarak niteliyorlar... **Gerçek özgürlük ve eşit-
liği...** basını doğrudan ya da dolaylı olarak paranın
gücüne tabi kılma objektif (nesnel) olanağının olmaya-
cağı, her hangi bir emekçinin topluma ait matbaalara

ve kağıt stoklarına sahip olacağı ve engelsiz kullanabileceği **toplum düzeni getirecektir...**" (agy, sy 241)

Örneğin genel oy-seçim-parlamentolara katılım. "Amerika'dan İsviçre'ye, Fransa'dan İngiltere'ye, Norveç'e kadar parlamenter olarak yönetilen herhangi bir ülkeye bakın: asıl devlet işleri, kulislerin ardındaki daireler, özel kalem odaları, genel kurmaylar tarafından kararlaştırılır. Parlamentoda sadece lak lak edilir, hem de 'sıradan halk'ı, kafese koymak özel amacıyla. Bu o kadar doğrudur ki, ...1917 Şubat burjuva devrimi daha doğru dürüst bir parlamento yaratmaya zaman bulmadan bütün günahları baş göstermiştir. Hükümet bir yandan, sırasıyla olabildiğince çok -küçük burjuva sosyalistini- iyi ücretli ve saygın görevlerin "yemliklerine" yerleştirmek için ve öte yandan halkı oyalamak için bitmek bilmez bir dans sergilerken, kalem odalarında, kurmaylarda devlet işi görülmektedir. ...borsa ve bankacıların da burjuva parlamentosunu egemenlik altına aldıklarının duyulmamış olması düşünülebilir mi" (agy) diyerek Lenin, durumu hem teorik hem de yaşamdan örnekle böyle özetlemiştir.

Anlaşılabileceği üzere, "demokrasi" burjuvazinin söylediği ve küçük burjuva sosyalizminin sandığı gibi genişleyerek tüm nüfusu kapsar hale gelmemiştir, gelemez de. Bu demokrasinin varlık nedeniyle uyuşmaz. Uyuşmadığını da pratik göstermiştir. Demokrasi devlet biçimidir ve hiçbir devlet, bir ülkede yaşayan herkesin çıkarlarını koruyan bir devlet olamaz.

Bir şey ne kadar değişim geçirirse geçirsin, halen o şey ise, bu onun asli niteliğini koruduğunu gösterir. Asli niteliğini, özünü kaybeden her şey, o andan itibaren başka bir şey olur çünkü.

Devletler hangi biçimlerde ortaya çıkmış olurlarsa olsunlar ve hangi içeriğe (köleci, feodal, burjuva, proleter) sahip olurlarsa olsunlar; ekonomik olarak egemen sınıfın diğer sınıflar üzerindeki baskı, zor aracıdır. Bunun içindir ki, demokrasiyi tüm nüfusu kapsayacak şekilde genişletme iddiası veya bunu istemek safсата-

dır. Bu yöndeki çabalar beyhudedir. Bir ülkede yaşayan tüm insanların iradesini toplumsal yaşamın her alanında egemen kılmanın yolu, safsatılara sarılıp beyhude çabaların peşinde koşmaktan değil, **demokrasiyi sönmümlendirmekten geçer.**

Demokrasi dediğimiz devlet biçimini bekleyen akıbet, yok olmalıdır. Bu ya demokrasinin giderek nüfusun daha küçük bir kısmına ait olması yani egemen sınıfın üyelerinin giderek artan bir kısmının da giderek demokrasiden dışlanması biçiminde olur. Ki bu; bir noktada burjuva demokrasisinin sonlanmasıdır. Tekelci sermayenin siyasal egemenliği (siyasal gericiilik), faşizm vb bu sonlanma sonrasına ait devlet biçimleri olarak belirir. Ya da toplumun hiçbir devlet biçimine dolayısıyla demokrasiye de ihtiyacı kalmamasıyla birlikte sönmüp yok olması biçiminde olur. Ki, proleter demokrasinin, konseyler demokrasisinin başına gelecek olan da budur. Proletarya bu süreci bilinçli olarak yönetir, başına bunun gelmesi için çalışır. Tarihsel deneyimlerde bize, demokrasinin akıbetinin yok olma olduğunu göstermiştir. Kısaca hatırlayalım.

Köleciler Demokraside:

Eski Yunan Demokrasilerinde “halk meclisi”ne girebilenlerin özgür yurttaşlar olduğunu söylemiş ve yaşanan demokrasinin köleciler demokrasisi olduğunu belirtmiştik. Peki bu özgür yurttaşların yani egemen sınıfın kendi arasındaki ilişkinin evrimi, demokrasinin serüveni nasıl olmuştur.

Atina demokrasisinde kentler kıra göre daha avantajlı konumdadır. Çünkü “Halk Meclisi” her sabah Atina’da toplanıyor ve Atina’da bulunan tüccarlar, dükkancılar vs meclis toplantısına rahatlıkla katılabiliyordu. Köylüler ise, meclis toplantılarında neredeyse hiç temsil edilemez. Çünkü kırdan kente gelmeleri zaman almakta ve bu zamanı ayırmaları, ekonomik nedenlerle mümkün değildir. Özellikle de tarım mevsiminde. Bu neden Halk Meclisi toplantılarına, 35 bin özgür yurttaştan sadece 2-3 bini katılım sağlar.

Öte yandan, her özgür yurttaşın devlet görevlerine seçilme hakkı vardır demiştik. Ama bu da mümkün olmaz. Çünkü bu görevler için ücret ödenmektedir. Dolayısıyla sadece zengin olanların burada görev alması mümkündür fiiliyatta.

Anlaşılabacağı üzere, eski Atina'da iktidar organı olan Halk Meclisi özgür yurttaşların iradesine tabi kılınmış olsa da ve tüm yurttaşların bu meclise katılma hakkı olsa da, pratikte bu olmamıştır. Ama bu, Atina Demokrasisi için sorun olmamıştır en azından ilk dönemlerinde. Çünkü ilk dönemlerinde özgür yurttaşların ekonomik güçleri üç aşağı beş yukarı aynıdır. Biraz daha iyi olanlar devlet görevleri üstlenmektedir sadece. Ve bu, Halk Meclisi'ne katılım sağlayanların aldığı kararların üç aşağı beş yukarı tüm yurttaşların çıkarlarıyla uyum içinde olmasını getirmektedir. Dolayısıyla Halk Meclisi'nin toplantılarına katılım sağlayamamak bir sorun teşkil etmez. Rıza vardır. Öte yandan, gerek kölelerden gerekse başka devletlerden gelecek tehlikeler karşısında Atina'nın dolayısıyla özel çıkarlarının korunması için birbirlerine çok fazla ihtiyaçları vardır.

Ama bu durum, böyle devam etmez. Özgür olmakla kalmayıp köle ve toprak sahibi oldukları için giderek zenginleşenler, Halk meclisinde egemen hale gelmeye başlar. Halk Meclisine sadece kırdaki yurttaşların değil kentte olup da görece yoksul olan yurttaşların katılımı azalmaya başlar. Ya da zenginler tarafından iradeleri satın alınmaya başlanır. Ve zamanla Halk Meclisi, fiilen zengin köle ve toprak sahiplerinin iradesine bağlı hale gelmiş olur.

Bu köle ve toprak sahibi zenginlerin Halk Meclisinde sağladıkları egemenlik, ekonomik egemenliklerini güçlendirip sağlamlaştıracak düzenlemeleri yapmalarını olanaklı kılacaktır. Bu ise, siyasal egemenliklerini daha da güçlendirecektir.

Böylece köleciler demokrasisi, egemen sınıfın üzerinde mutabakata vardığı biçimiyle işleyemez hale gelir. Demokrasi ve organları, egemen sınıfın küçük ve nere-

deyse değişmez bir kesiminin iradesine bağlı olarak işler artık. Bu noktaya varıldığında demokrasinin çürümesinden, tıkanmasından bahsedilmeye başlanır. Sorun, idari önlemlerle aşılmaya / çözülmeye çalışılır. Ama çözülemez. Çünkü demokrasiyi daraltan, egemen sınıfın tüm üyelerinin katılımını fiilen tıkayan ve dolayısıyla egemen sınıf içinde bile çatışmayı yaratan şey, özel mülkiyettir.

Burjuva Demokrasisinde:

Burjuva demokrasisi de tıpkı eski Yunan Demokrasisi gibi, özel mülkiyetin lanetinden kaçamaz. Kapitalist ekonominin gelişimiyle birlikte 1800'lerin sonuna doğru tekeller ortaya çıkar. Burjuvazinin çok küçük bir kesimi, devasa bir ekonomik güce ulaşarak ekonominin egemen gücü haline gelir. Bunlar sadece proletaryanın değil, burjuva sınıfın geri kalan kesimi üzerinde de tam bir hakimiyet kurarlar. Bu, onların, siyasi iktidarın bağlı olduğu tek irade olmaları sonucunu doğurur. Kır ve kent küçük burjuvazisinin ve hatta orta burjuvazinin yani burjuva sınıfın sayısal olarak ezici çoğunluğunu oluşturan kesimlerin siyasi iktidara, devlet erkine kendi çıkarları doğrultusunda karar aldirmaları -tekellere rağmen karar aldirmaları- imkansızlaşır.

Burjuva demokrasisi biçimsel işleyişini sürdürse dahi, tekelci sermaye kendi sınıfdaşlarının iradesini hiçleştirmişdir. Bu durum, iradesi hiçleşen burjuva kesimler için bir sorun olsa da, kapitalist ekonominin durgunluk ve çöküş yaşamadığı dönemlerde ciddi bir itiraz ve kavga konusu haline kadar vardırıılmaz. Burjuva aydınları, liberalleri vb arasından daha çok entelektüel bir tartışmanın konusu olarak varlığını sürdürür. Burjuva dünyası içinde, burjuva demokrasisinin işlediğine dair gönüllü bir kanma hali egemen olur. Siyasal partiler, sivil toplum örgütleri vs aracılığıyla siyasi iktidara / devlet erkine yaptıkları baskı ile, kendi çıkarlarının da bir ölçüde hayat bulmasını sağladıkları yalanıyla avunurlar. Sivil toplumun geliştiril-

mesi, tam/gelişkin/katılımcı demokrasi vs vs, tekellerin dışında kalmış burjuva dünyasının kendini avutma seansları olarak ortaya atılır. 1800'lerin başında bütün burjuva sınıf için anlam ifade eden (krallığa-monarşiye karşı yükseltilecek şiarlar olarak) "eşitlik", "özgürlük", "adalet", "temsili demokrasi" gibi kavramlar; artık bu kesimler tarafından sahiplenilir ve gündemde tutulur. Siyasi iktidardan dıştalanarak dolayısıyla ekonomik çıkarlarını da koruyamaz hale gelen küçük burjuvazinin tekellere karşı yükselttikleri itiraz ve talepler haline gelir.

İşin ironik yanı, bu dönemin aynı zamanda, işçilerin ve yoksulların demokrasiye katılımının önündeki engellerin kaldırılarak biçimsel eşitlikte gelişme sağlandığı dönem olmasıdır. Yani burjuvazinin ve sosyal reformistlerin, demokrasinin genişlemesi üzerine masallar anlatıp burjuva demokrasisini yücelttikleri dönemde aslında olan tam tersidir. Burjuva demokrasisinin inkarı, sonu, ölümü gerçekleşmektedir.

Tüm bunlardan dolayı, tekellerin sermayenin egemen olduğu yerde burjuva demokrasisi yani burjuva sınıfın tamamen egemenliği dahi yoktur. Küçük burjuvazinin hayranlıkla baktığı ve küçük burjuva sosyalist hareketin imrendiği Avrupa'da yaşanan, burjuva demokrasisi değildir. Ondaki geriye kalan enkaz ve bu enkaz üzerinde yükselen tekellerin sermayenin siyasal gericiliğidir. İnsanlar kavramlarla düşünür ve mevcut durumun kavramlaştırılması doğru yapılmayıp, sürekli burjuva demokrasisinden bahsedildiği için de, işçi ve emekçilerin yaşananları ve gidişatı anlaması ve tavır belirlemesi de hep sorunlu olmaktadır bu yüzden.

Avrupa işçi ve emekçileri, bu enkazdan ve üzerinde yükselen tekellerin egemenliğindeki gerici devletten kendi yararlarına köklü hiçbir değişimin gelmeyeceğini yaşayarak öğrendikleri için, Fransa'da ve bir çok Avrupa ülkesinde doğrudan demokrasiye dönük talepler ileri sürmeye başladılar. Gerçekte ortadan kalkmış ve geriye emekçi yığınları aldatma/oyalama amacıyla tu-

tulan enkazından başka bir şey kalmamış olan temsili demokrasi, siyasal anlamda da çöküyor. Emperyalist ülkelerde dahi, emekçileri aldatma işlevini yerine getiremez halde.

Burjuva demokrasisi, tarihsel süreç içinde yeniden gelemeyecek şekilde yok olmasına ve emekçi yığınların içinde doğrudan demokrasi eğiliminin fiilen yayılmasına rağmen, reformist ya da devrimci olması fark etmeksizin sol hareketlerin küçük burjuvazinin taleplerinin peşine düşmeleri; sosyalizm adına, proletaryanın bağımsız dünya görüşü adına daha fazlasını söyleyememeleri acınası bir durumdur. Tekelci sermaye tarafından siyasal güçleri ellerinden alınan burjuva kesimlerin yükselttikleri “eşitlik”, “adalet”, “özgürlük”, “gelişmiş temsili demokrasi” vs etrafından kümelenmek acınası bir durum değilse nedir?

İşçiler, emekçiler, burjuvazinin kendi çıkarlarını toplumun çıkarları olarak gösterip herkesi kendi bayrağı altında dövüştürme oyununa düşmeyecektir. Bu oyuna alet olanlar, burjuvazinin temsili demokrasisi anlatısını allayıp pullayıp tekrarlayanlar, kendi inandırıcılıklarını tüketmekten başka bir sonuç elde edemeyecektir. Emekçi yığınlar kendi öz politik deneyimleriyle, sırtlarındaki yükten de kurtulacaktır.

Proletarya Demokrasisinde:

Proletarya demokrasisi, proletaryanın iradesinin siyasal iktidarın kaynağı haline gelmesidir. Proletarya için demokrasidir. Nüfusun küçük bir kısmını oluşturan burjuvazinin, toplumsal yaşamı istediği gibi düzenleme iradesinin, bu anlamda demokrasiye katılımının dışlanmasıdır. Devletin şekillenmesini belirlemeye ve devleti yönetmeye katılımına izin verilmemesidir.

Böylece tarihte ilk defa ve diğer demokrasilerden farklı olarak, nüfusun çoğunluğunun egemenliği gerçekleşmiş olur. Çünkü işçi sınıfı nüfusun çoğunluğunu oluşturur ve zamanla da nüfus içindeki oranı / bü-

yüklüğü artar.

Proletaryanın egemen olması, basitçe “demokrasinin”, temsili demokrasinin genişlemesi değildir ama. Bu yeni bir demokrasidir. Demokrasinin farklı bir içerikte, proleter içerikte oluşmuş yeni bir biçimidir. Organları komite/konseylere olan sosyalist/proleter demokrasidir. Sosyalist toplumun demokratik örgütlenişidir. Ve tarihteki en geniş biçimidir.

Proletarya, tarihteki en geniş demokrasiyi -toplumun en geniş kesimini kapsayan demokrasiyi yaratmış olsa da, proletarya demokrasisi nihai hedefi değildir. Bunun nedeni, proletaryanın sınıfsal konumuyla ilgilidir. Proletaryanın bir sınıf olarak tarihsel görevi, sınıfsız-sömürsüz toplumu yaratmaktır. Çünkü ancak bu sayede, ücretli emek sömürsünü bir daha canlanmamak üzere tarih sahnesinden kaldırabilir. Yani proletarya, sadece burjuvazi üzerinde egemenlik kurma mücadelesi vermemektedir. Hatta asıl mücadelesi bunun için de değildir. Burjuvazinin direnişi onu buna zorlar. Asıl amacı, kendi varlığını ve burjuvazinin varlığını sonlandırmaktır. Proletarya demokrasiye bunun için ihtiyaç duyar.

Sınıfların varlığına son vermek, bunu istemekle olmaz. Sınıflar nasıl ki insanların isteği ile ortaya çıkmamış ise, onların isteğine bağlı olarak da ortadan kalkmaz. Zorla ortaya çıkmadığı gibi, zorla da ortadan kaldırılamaz. Ortaya çıkmasına ve varlığını binlerce yıldır çeşitli biçimlerde sürdürmesine neden olan koşulların ortadan kaldırılması, başka türlü ifade edecek olursak, sınıfların ortadan kalkması için gerekli koşulların oluşması gerekir. Bu amaç için, en temelde, buna uygun ekonomik koşulların oluşması gerekir. Üretici güçlerin, üretimin toplumsal karakterinin ve toplumsal mülkiyetin; “herkese ihtiyacına göre” ilkesinin toplumda uygulanabilmesini olanaklı kılacak kadar gelişmesiyle mümkündür bu. Toplum bu yönde gelişim sağladıkça sınıflar da sönmeye başlar. Sınıfların sönmesiyle eş zamanlı devletin de sönmeye geçmesi gerçekleşir.

Proletarya, demokrasiye bu süreci yönetmek için ihtiyaç duyar. Burjuvazinin bu süreçte göstereceği direnci kırmak ve elde ettiği bütün iktidarı (ekonomik-politik-ideolojik) sayesinde bu sürecin gelişimini hızlandırmak için. Bunun için proletarya, proletarya demokrasisi /sosyalist demokrasi dönemini bir geçiş dönemi olarak görür. Nihai amacına ulaşması için gerekli koşulların yarattığı ve binlerce yıllık sınıflı toplumlar dönemine ait olguların / şeylerin yok edildiği bir dönem. Bir yanıyla yıkıp yok etme bir yanıyla inşa etme, var etme dönemi. İçinden doğduğu dolayısıyla üzerinde izlerini taşıdığı kapitalist toplumun pisliklerinden arınma dönemi. Böylece proletarya, demokrasi okulundan geçerek komünizme varır.

Proletarya demokrasisi de / devleti de, binlerce yıllık sınıflı toplumlardan tarihin bu yeni dönemine kalan bir kalıntıdır. Proletarya bunun bilincindedir. Bildiği içindir ki, burjuvazinin direncini çöplüğe atmaya amaçlar. Elbette ki istemekle, amaçlamakla bu olmaz. Bunun olmasını sağlayacak koşulları yaratmak gerekir. Ekonomik alandaki önlemler, bunu başarmak için temeldir. Ama yetmez. Proletarya, demokrasiyi de buna göre inşa eder. Devlet olmayan devlet olarak inşa eder. İktidarı ele aldığı andan itibaren, kurmak zorunda kaldığı proletarya demokrasisinin / devletinin niteliğinin önceki devletlerden tamamen farklı olması gerektiğini bilir. Kimileri bu farklılığı sadece, devletin yeni sahibinin proletarya olması olarak algılar. Bu doğru değildir. Proletarya tarihsel amacına ulaşmak için mevcut devleti ele geçirmekle yetinemez. Onu parçalayıp tarihin çöplüğüne atmak ve kendi nihai amacıyla uyumlu yeni bir “devlet” kurmak zorundadır. Bildiğimiz anlamda devlet olmayan bir devlet. Proleter demokrasi, “yarı devlet”, “sönümlenen, uykuya dalan devlet”tir. Engels, “biz devlet sözcüğünün yerine her yerde, Fransızca “commune”ün anlamını çok iyi karşılayabilen mükemmel eski Almanca sözcüğün, “topluluk”, kullanılmasını önermekteyiz.” der. Kimi çevirmenler, “kamu kurumu”

olarak Türkçeleştirir bu öneriyi. Yeni “devlet” bu nitelikte olmalıdır ki, ekonomik gelişme sayesinde sınıfların sönmesiyle birlikte kendisi de sönümlensin.

Proleter demokrasinin bu niteliği, konseylerin “devlet” organları olması sayesinde olur. Konseyler sayesinde toplum, kendi kendini yönetmeyi öğrenir. Bir devlete, sistematik zor aracına, tabi olma ilişkisine ihtiyaç kalmaksızın toplumsal yaşamın yönetilmesini öğrenir. Konseyle demokrasiyle yeni bir kültür, alışkanlıklar, değerler doğar. İnsanal bir toplum doğmaya başlar. Böylece demokrasi gereksizleşir.

Sosyalizmden komünizme geçişle birlikte “herkese ihtiyacına göre” ilkesinin uygulanması sayesinde, toplumu kısır bir çatışmaya, eriyip yok olmaya götürecek uzlaşmaz bir çelişkinin ortaya çıkmaması güvence altındadır artık. Geriye kalan uzlaşır çelişkiler, farklılıklar (ki toplumsal yaşamın olduğu her yerde ve zamanda bunlar olur), konseyler demokrasisi döneminde gelişen toplumun kendi kendine tabii olma ilişkisi içinde yönetmesiyle çözümlenir. Ve böylece sınıfsız-sömürsüz-devletsiz bir toplumsal yaşama, insanal bir topluma kavuşmuş olur insanlık.

Sonuç itibariyle demokrasi olgusunu bekleyen son, köleci demokraside olduğu gibi burjuva demokrasisinde de proleter demokraside de yok olma, ortadan kalkmadır. Sömürücü sınıfların egemenliği altındaki demokrasilerde bu, siyasal egemenliğin toplumun daha dar/küçük bir kesiminin eline geçmesiyle olur. Devlet, toplumun daha geniş kesimi üzerinde diktatörlük haline dönüşür. Proletaryanın egemenliği altında ise demokrasi sönerek yok olur. Toplumda, üzerinde diktatörlük uygulanan hiçbir kesim kalmaz dolayısıyla diktatörlük, sistematik zor da hiçbir izi bile kalmadan yok olur gider.

Bunun içindir ki, “özgürlük”, “eşitlik” vb vb adına temsili demokrasi peşinde koşmak, kabul edilsin ya da edilmesin, aslında toplumun daha geniş kesimlerini etkisi altına alacak bir diktatörlük, devlet sürecinin işle-

mesine izin vermekten başka bir sonuç vermez. Gerçek özgürlük, eşitlik vd'lerine kavuşmanın tek yolu şudur bu yüzden: Proletarya demokrasisine/doğrudan demokrasiye yönelerek demokrasinin sönümlenmesini sağlamak.

Nasıl bir siyasal iktidar/devlet
sorusuna cevap bulmanın ilk ve acil konu
haline gelmesi, demokrasi nedir,
nasıl bir demokrasi istiyoruz sorularının da
tartışılmasını beraberinde getirdi.
Ve toplumlar içinde bu sorulara
farklı aynı zamanda karşıt iki cevap ortaya çıktı.
Biri burjuva yanıt, diğeri ise proleter yanıt.
Yazarımız bu yazı dizisinde
bu yanıtları irdeliyor.

